

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Mediální obraz Polska a Poláka v českých médiích

Jan Hofman

Bakalářská práce

2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan Hofman**
Osobní číslo: **H07401**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Slavistická studia zemí Evropské unie (dvouoborové): Polština
Název tématu: **Mediální obraz Polska a Poláka v českých médiích**
Zadávací katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je nejprve shromáždit články z archivu MF Dnes z celého roku 2010 a z nich následně vybrat ty, které se týkají Polska nebo Poláků. Na základě prostudování těchto článků je pak cílem určit a "vystavět" mediální obraz Polska a Poláka v českých médiích (tj. jaká témata týkající se Polska považují česká periodika za zajímavá nebo důležitá).

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BARTMIŃSKI, Jerzy. Językowy obraz Łwiata. Lublin 1999. BARTMIŃSKI, Jerzy. Językowe podstawy obrazu Łwiata. Lublin 2006. JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. Média a společnost. Praha 2003. ISBN 978-80-7367-287-4. JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. Masová média. Praha 2009. ISBN 978-80-7367-466-3. SALZMANN, Zdeněk. Jazyk, kultura a společnost. Praha 1997.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Renata Rusin Dybalska, Ph.D.

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

 Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

L.S.

PhDr. Ivo Říha, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré prameny, literaturu a další zdroje informací, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury a jsou patřičně citovány. Jsem si vědom toho, že nedodržení pravidel citací je považováno za protiprávní jednání a je též důvodem k disciplinárnímu řízení.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména ze skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. března 2012

Anotace

Tato práce je analýzou textů, které se v roce 2010 objevily na stránkách deníku MF DNES a které se svým obsahem týkají dění v Polsku. Jejich cílem je posoudit, jaká témata související s Polskem byla pro české novináře posouzena jako zajímavá a jak jsou českému čtenáři prezentována.

V první části jsou přiblíženy jevy, které se v médiích vyskytují. Důraz je kladen zejména na pojem jazykový obraz světa a stereotyp v jazykovém obrazu světa. Dále je teoretická část věnována vzniku a funkci médií, s důrazem na média masová. Na konci teoretické části je stručně představena MF DNES.

Ve druhé části je provedena analýza deseti článků z MF DNES za rok 2010, ve kterých je možné povšimnout si, jak jsou jednotlivé události popisovány a čeho si jejich autoři všímají. Práce je shrnuta sestavením mediálního obrazu za rok 2010 nejčastěji prezentovaných událostí a osob.

Klíčová slova

tisk – Polsko – mediální obraz

Annotation

The Bachelor Thesis is an analysis of texts that appeared in 2010 in the MF DNES periodical whose content discusses things that happened in Poland. The aim is to point out which topics considering Poland were considered important and interesting for Czech journalists and how the information is presented for Czech readers.

The first part deals with findings that appear in the media. There is much emphasis on mainly the concept of the language picture and the stereotype in the language picture of the world. Further on, the theoretical part focuses on the function of the media with emphasis on mass media. At the end of the theoretical part MF DNES is briefly introduced.

The second part contains an analysis of ten articles from MF DNES from the year 2010 where the individual events are described and what exactly the authors focus on. The thesis is summed up with the assemblage of a medial picture for the year 2010 of the events and people that appeared most often.

Key words

print – Poland – medial picture

Na tomto místě bych rád poděkoval zejména paní Mgr. Renatě Rusin-Dybalské, Ph.D. za vedení a pomoc při tvorbě této práce. Děkuji také všem, kteří mi byli nápomocni radou či konzultací, a poděkování patří také kamarádům a známým za poskytnutou podporu.

Obsah

Teoretická část

1.	ÚVOD	1
2.	JAZYKOVÝ OBRAZ SVĚTA	2
2.1	Historie	2
2.2	Definice	3
2.3	Stereotyp v jazykovém obrazu světa	6
3.	MÉDIA	7
3.1	Popis	7
3.2	Vývoj tisku	9
3.3	Dělení médií	11
4.	MF DNES	11
4.1	Stručný popis	11
4.2	Vzhled a obsah MF DNES	12

Praktická část

5.	ANALÝZY VYBRANÝCH ČLÁNKŮ	17
5.1	Kněží drželi pohotovost ve zpovědnících i v noci (Ze světa)	17
5.2	Lech a jeho kat (Názory)	17
5.3	Sarkofág bude uložen v kryptě Pilsudského (Ze světa)	20
5.4	Proč ruské oko tak napjatě sleduje polské volební urny	22
5.5	Polské volby: sever proti jihu, západ vs. východ (Ze světa)	23
5.6	V Polsku zvítězil „utahovač opasků“ Komorowski (Ze světa)	25
5.7	Polský prezident (Názory)	27

5.8	Urazil Kaczynského, zřejmě skončí (Ze světa)	30
5.9	Pochod gayů ulicemi Varšavy šokoval katolické Polsko (Ze světa)	32
5.10	„Nechte Kaczynského kříž!“ bouřili se Poláci před sídlem prezidenta. Vyhráli. (Ze světa) 34	
6.	MEDIÁLNÍ OBRAZ.....	37
6.1	Obraz neštěstí ve Smolensku	37
6.2	Obraz Lecha Kaczynského	39
6.3	Obraz Jarosława Kaczynského (na pozadí prezidentských voleb)	43
6.4	Obraz Bronisława Komorowského (na pozadí prezidentských voleb).....	49
6.5	Obraz volební mapy Polska	52
6.6	Obraz vztahů s Ruskem	52
6.7	Obraz víry v Polsku	54
6.8	Ostatní obrazy.....	55
7.	ZÁVĚR.....	60
8.	SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY	62

Teoretická část

1. Úvod

Volba tématu logicky souvisí s oborem, který studuji. Vzhledem k tomu, že vliv médií je v poslední době značný, je zajímavé zjistit, jak jsou určité události médií prezentovány. Většinová společnost totiž nepřikládá dostatečný důraz na relevanci sdělení, která jí jsou prostřednictvím médií předkládána, a z analýz textů mohou na povrch vyplynout skutečnosti, které zůstanou na první pohled běžnému čtenáři skryty. Cílem práce tedy bylo zjistit, jak je v médiích (konkrétně v deníku MF DNES) prezentována země našeho severního souseda a na základě analýzy článků týkajících se Polska určit, jaký obraz si o něm může čtenář prostřednictvím MF DNES vytvořit.

Zdrojem teoretické části pro mě byly práce předních polských lingvistů, mj. Janusze Anusiewiczze, Jerzy Bartmiskiého či Walery Pisarka, týkající se teorií o jazykovém obrazu světa a stereotypech z něj vyplývajících. Krom děl polských jazykovědců se práce zčásti opírá i o práci českých teoretiků médií, zejména o knihy Jana Jiráka a Barbary Köpplové.

Zdrojem pro praktickou část mé práce byl internetový archiv MF DNES, odkud jsem získal veškeré články potřebné k analýzám a vytvoření mediálního obrazu. Článků týkajících se Polska za rok 2010 se v archivu nachází přes 3200 (jsou v nich zahrnuty i krátké noticky či články z regionálních mutací deníku), má práce se ale týká pouze těch ze sekce „Ze světa“, takže jejich celkový počet se ustálil na počtu přibližně desetkrát menším.

2. Jazykový obraz světa

2.1 Historie

V této části se pokusím o definici jevu, který se nazývá jazykový obraz světa. Podle A. Mańczyka byl historicky prvním, kdo se zabýval touto problematikou, už Martin Luther. V roce 1530 vydává dílo *Sendbrief von Dollmetschen*, ve kterém uvádí, že „*různé jazyky mají v pojmenování světa své specifické vlastnosti*“¹. Další práce, které měly při objasňování tohoto pojmu nemalý význam, pocházejí z dílny J. G. Hamanna. Tyto práce se týkají toho, do jaké míry se v jazyce odráží lidské myšlení a všímají si především vzájemného vztahu jazyka a způsobu myšlení jeho uživatelů. Stejnou problematikou se zabýval i J. G. von Herder, který byl toho názoru, že jazyk je jakýmsi souborem myšlení celé společnosti, která jej užívá. Popisuje ho jako „*pokladnici myšlení celého národa*“².

Z takových popisů tedy jasně vyplývá ta skutečnost, že ustavení pevných a neměnných zásad v jazyce daného národa není v žádném případě procesem krátkodobým, ba právě že je tomu přesně naopak. A učí-li se člověk nějakému jazyku, získává spolu s ním i ustálený pohled na svět, jenž byl dlouho udržován v povědomí ostatních uživatelů jazyka.

Klíčovými názory, nezbytnými pro zformulování definice jazykového obrazu světa, byla zjištění Herderova nástupce, kterým byl Wilhelm von Humboldt. Ten mimo jiné říká, že „*jazyky nejsou prostředkem ke sdělování již poznané pravdy, ale že jsou naopak něčím víc, a hlavně pak prostředkem ke sdělování pravd dosud nepoznaných. Jejich rozmanitost je rozmanitostí samotných pohledů na svět.*“³.

Humboldt ukazuje na dvojstrannost vztahu mezi jazykem a myšlením. Podle této teorie se myšlení člověka odráží ve způsobu jeho mluvení a naopak, jeho mluvení je odpovídajícím odrazem jeho myšlení. Podle Humboldta není jazyk pouhým nástrojem umožňujícím mezilidskou komunikaci, ale zároveň jakýmsi zrcadlem, ve kterém se zračí lidský duch a přeměna světa materiálního na svět duševní. Dále z jeho slov vyplývá, že jazyk je podle něj

---

¹ MAŃCZYK, Augustyn. *Wspólnota językowa i jej obraz świata: krytyczne uwagi do teorii Leo Weisgerbera*. Zielona Góra 1982, s. 41.

² ANUSIEWICZ, Janusz. Problematyka językowego obrazu świata w poglądach niektórych językoznawców i filozofów niemieckich XX wieku. In *Językowy obraz świata*. Pod red. J. Bartmińskiego. Lublin 1999, s. 263. ISBN 83-227-1355-X.

³ ANUSIEWICZ, Janusz - DĄBROWSKA, Anna - FLEISCHER, Michael. *Językowy obraz świata a kultura. Projekt koncepcji badawczej*. In *Język a kultura. T.13, Językowy obraz świata i kultura*. Pod red. A Dąbrowskiej i J. Anusiewicza. Wrocław 2000, s 25. ISBN 83-229-2069-5.

přeneseným výrazem pohledu na svět dané společnosti, a slovo že je výsledkem jednotlivých postojů a názorů.

Pokračovatelem Humboldtových myšlenek se stal Leo Weisgerber. V jeho pojetí je jazykový obraz světa „*obrazem náležitým výhradně do struktur jazykových, přesněji v takových částech těchto struktur, které...ohraničují vnější svět a dávají mu řád, je to soubor duševních částí jazyka, které jsou ohraničeny jazykovým systémem, jenž definuje svět bod po bodu.*“⁴

Názory Wilhelma von Humboldta však nenacházely své pokračovatele pouze na německé půdě. Významnými badateli navazujícími na Humboldtovu práci byli například Eduard Sapir a jeho žák Benjamin Lee Whorf, kteří společně zformulovali tzv. *Sapir – Whorfovu teorii*. Podle této teorie je pohled na skutečný svět ovlivňován a v podstatě tvořen jazykovými zvyklostmi, které náleží k určité komunitě a pomocí nichž je ona skutečnost následně vysvětlována. Z takovéto teorie lze vyvodit takový závěr, že odlišnost jednotlivých jazyků souvisí s odlišným pohledem na svět jejich uživatelů.

2.2 Definice

Jazykový obraz světa nespadá pouze do sféry zájmů jazykovědců a filosofů, ale zájem vzbuzuje rovněž u sociologů nebo psychologů. Přiblížíme-li si například skupinu polských jazykovědců, nalezneme celou řadu vědců, kteří se ve svých pracích jazykovým obrazem světa zabývali nebo zabývají. Mimo jiných jsou to například Jerzy Bartmiński, Walery Pisarek, již výše citovaný Janusz Anusiewicz nebo Renata Grzegorzycowa.

Krom definice jazykového obrazu světa coby celkového pojmu nalézáme rovněž spoustu prací týkajících se jeho jednotlivých částí. Například Jerzy Bartmiński se ve svém pojednání *Punkt widzenia, perspektywa, językowy obraz świata* zabývá rozdělením pojmu „jazykový obraz světa“ na dvě skupiny – subjektivní a objektivní jazykový obraz světa. Srovnává je s pojmy *view of the world* = pohled na svět, případně s německým *das sprachliche Weltbild* = obraz světa. Pohledem rozumí onen subjektivní jazykový obraz světa,

---

⁴ MAŃCZYK, Augustyn. *Wspólnota językowa...*, s. 41-42.

proto je užito slova „pohled“ (rozumí se tím, že je předmět viděn), kdežto obraz je výsledkem pohledu, na který už objekt nemá vliv. Mnohem větší důraz je kladen na pohled, tedy na to, co je obsaženo v jazyce.⁵ Čím tedy je jazykový obraz světa? Bartmiński ho definuje takto: *„Pojem jazykový obraz světa chápu jako interpretaci skutečnosti, která je v jazyce obsažena a kterou lze užít v souvislosti s posuzováním světa. Mohou to být názory ustálené v samém jazyce, v jeho gramatických formách, ve slovní zásobě či například v příslovích vyplývajících z formy a textu jazyka.“*⁶

Z této formulace vyvozuje Bartmiński ten výsledek, že jazykový obraz světa předpokládá určité subjektivní uchopení jeho problematiky. Toto tvrzení je doloženo přítomností slova „interpretace“. Autor rovněž říká, že každé slovo není pouhým názvem jednotlivých částí mimojazykové skutečnosti, ale že má rovněž zvláštní význam, který je založen na kategorizaci jevů, které jsou dílem lidské mysli.

Na území polských jazykovědců se pojetí jazykového obrazu světa objevuje v roce 1978 v práci polského jazykovědce Waleryho Pisarka. Ten popisuje daný problém takto: *„Jazykový obraz světa neboli obraz světa odrážející se v jazyce neodpovídá pouze a jenom úzkému obrazu, který je předmětem studia. Je totiž pravděpodobné, že mezi jednotlivými obrazy světa, odrážejícími se v určitých jazycích dochází ke značným rozdílům, které jsou dány mimo jiné například různými podmínkami existence národů. Jazykový obraz světa týkající se daného jazyka se projevuje v lexikálním systému téhož: nejrozvinutější slovní zásoba se zpravidla týká těch problematik, které jsou v životě dané společnosti považovány za nejdůležitější, a naopak slova týkající se těch problematik, které postrádají hlubší význam, jsou považována za zakrnělá. Díky tomu je obraz světa odrážející se v jazyce prostřednictvím společenského života do jisté míry subjektivním.“*⁷

Poněkud odlišný pohled na problematiku jazykového obrazu světa má Ryszard Tokarski ve své práci *Słownictwo jako interpretacja świata*. Popisuje, co vlastně je jazykový obraz světa, zaměřuje se Tokarski na jinou vlastnost problematiky, a to konkrétně na to, že jazykový obraz světa je charakteristický pro určité jazykové společenství.

---

⁵ BARTMIŃSKI, Jerzy. Punkt widzenia, perspektywa, językowy obraz świata. In *Językowy obraz świata...* s. 109.

⁶ tamtéž, s. 110.

⁷ PISAREK, Walery. Językowy obraz świata. In *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*. Pod red. S. Urbańczyka, oprac. M. Kucala. Wrocław 1978, s. 143. ISBN 83-04-00447-X.

Jazykový obraz světa je podle něj souborem pravidel obsažených jak v gramatických kategoriích (flexe, slovtvorba, syntax), tak i v lexikálních sémantických strukturách, které ukazují způsoby vidění jednotlivých částí světa, jež jsou daným jazykům vlastní.⁸

Z výše řečeného vyplývá, že slovní zásoba není jediným prvkem ovlivňujícím jazykový obraz světa, ale i tak Tokarski zdůrazňuje, že právě ona je nejlépe pozorovatelným činitelem, na kterém se jazykový obraz světa objevuje. Také jiní jazykovědci zabývající se problematikou definice jazykového obrazu světa zmiňují, že se obraz světa neodráží pouze v sémantice, ale také v jiných jazykových kategoriích. Lze to nalézt například v práci Janusze Anusiewiczze, Anny Dąbrowskiej a Michaela Fleischera, podle kterých tkví pojetí jazykového obrazu světa v kategoriích sémantických, gramatických, syntaktických i pragmatických.

Jazykovým obrazem světa se zabývala také Renata Grzegorzczkova. Ta říká, že pojetí skutečnosti je všeobecně známé každému uživateli téhož jazyka a v podstatě jen společnosti daný jazyk užívající. Zároveň říká, že jazykový obraz světa chápe jako strukturu ukotvenou v systému daného jazyka a v neposlední řadě také v jeho gramatických a lexikálních vlastnostech, které jsou realizovány pomocí výpovědi v textu.⁹ Podle Grzegorzczkové je lexika nejdůležitější částí jazykového obrazu světa, na čemž se shoduje i s jinými jazykovědci zabývajícími se touto otázkou.

Jiný způsob náhledu na danou problematiku představuje přístup Jolanty Maćkiewicz. Ta ji dělí na dvě části. První částí je definice samotného obrazu světa a do něj následně umísťuje jazykový obraz téhož. Podle Maćkiewiczové je obraz světa „*v dané společnosti odrazem zkušenosti plynoucí z poznání (v genetickém ohledu), v pragmatickém ohledu je to pak takový model světa, který člověku umožní ho přesouvat.*“¹⁰ Jazykový obraz světa je částí obrazu světa, který se projevuje v jazyce. Znamená to, že je způsobem, jak lze zkušenosti přenést do jazyka.

Na základě několika výše zmíněných teorií si můžeme zkusit vystavět alespoň přibližnou definici jazykového obrazu světa jako celku. Podle výsledků bádání těchto jazykovědců můžeme říci, že jazykový obraz světa je souborem úvah o skutečnosti

---

⁸ TOKARSKI, Ryszard. Słownictwo jako interpretacja świata. In *Współczesny język polski*. Pod red. J. Bartmińskiego. Lublin 2001, s. 366. ISBN 83-227-1699-0.

⁹ GRZEGORCZYKOWA, Renata. Pojęcie językowego obrazu świata. In *Językowy obraz świata...*, s. 41.

¹⁰ MAĆKIEWICZ, Jolanta. Wyspa – językowy obraz wycinka rzeczywistości. Tamtéž s. 193.

zakomponované do jazyka, typické pro určitou jazykovou skupinu, přičemž její základ netkví pouze v sémantice, ale také v gramatické rovině jazyka.

2.3 Stereotyp v jazykovém obrazu světa

V jistém slova smyslu se tento pojem od samotného termínu jazykový obraz světa až tak úplně neliší. Oba by se totiž daly podle Bartmińského popsat tak, že se jedná o určitý soubor soudů a mínění o světě, které jsou více či méně ustáleny v jazyce a které jsou obsaženy ve významech výrazů nebo těmito výrazy implikované, přičemž tento soubor popisuje vlastnosti a způsoby existence mimojazykové skutečnosti.¹¹ Díky ustálení určitého výrazu v jazyce dochází pak postupně k přeměně myšlenkového stereotypu na stereotyp jazykový.

Podle Szymczaka je stereotyp citově zabarveným obrazem skutečnosti ustáleným v podvědomí společnosti, jenž se často opírá o neúplné nebo nesprávné informace o světě, ustálený v jazyce a nepodléhající změnám.¹² Tato definice však neuchopuje problematiku stereotypu coby typického obrazu určitého objektu, možná proto, že typovost neovlivňuje jeho hodnotu ani konečné přenesení do společenských skupin a na jejich jednotlivé části. Lépe ji popisuje teorie Bartmińského, která říká, že stereotyp se nepřenáší pouze na společenské skupiny a zároveň podotýká, že onen „obraz v hlavě lidí i věcí“¹³ nemusí být nutně tvořen typickými nebo pravdivými skutečnostmi, které se na ony „lidi a věci“ vztahují.¹⁴ V takovém pojetí odpovídá jazykový stereotyp na tuto otázku: jaký musí takový objekt být, abychom mohli uznat, že je tento objekt sebou samým? Stereotyp nám pomáhá popisovat předměty a objekty, které nás obklopují.¹⁵

---

¹¹ BARTMIŃSKI, Jerzy – TOKARSKI, Ryszard. Językowy obraz świata a spójność tekstu. In *Teoria tekstu: zbiór studiów*. Pod red. T. Dobrzyńskiej. Wrocław 1986. ISBN 83-04-02164-1.

¹² *Słownik języka polskiego*. Pod red. M. Szymczaka. Warszawa 1978. ISBN 83-01-00281-6.

¹³ Jako první užil tohoto termínu Walter Lippmann

¹⁴ BARTMIŃSKI, Jerzy. Stereotyp jako przedmiot lingwistiki. In *Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej*. Pod red. M. Basaja, i D. Rytel-Kuc. Wrocław 1982. ISSN 0209-1771.

¹⁵ HABRAJSKA, Grażyna. *Prototyp-stereotyp-metafora*. [cit. 2010-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.lingwistyka.uni.wroc.pl/jk/JK-12/JK12-habrajska.pdf>>.

Stereotypem bychom pak mohli rozumět soubor konotací, které postačí pro rozpoznání anebo identifikaci nějakého objektu v daném jazykovém společenství.

3. Média

3.1 Popis

„Ze slova „médium“ je zřetelně patrný jeho původ. Vychází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel – tedy to, co něco zprostředkovává, zajišťuje.“¹⁶

Vyplývá z tohoto popisu, pod slovem „médium“ bychom mohli nalézt celou řadu příkladů věcí, týkajících se například biologie, fyziky nebo hypnózy a věštění budoucnosti, zůstaňme ale raději v běžném životě a zaměřme se na média komunikační, tedy na ta, se kterými přicházíme denně do styku.

Komunikační média jistě snesou celou řadu rozdělení, a prvním z nich je rozdělení na komunikační média primární a sekundární. Mezi primární komunikační média řadíme jazyk, tedy soustavu kódů, používaných v běžném životě. Mezi primární je řazen z toho důvodu, protože právě jazyk onu komunikaci umožňuje a zajišťuje. Krom jazyka se mezi primární média řadí rovněž veškeré prostředky neverbální komunikace (intonace, mimika, gesta, postoje či proxemika¹⁷).

Jen užití jazyka samého ale nemůže stačit a nestačí, touha po uchování a zejména přenosu informací vedla postupně k vytvoření sekundárních komunikačních médií, „jimiž se lidé snažili překonat časovou a prostorovou omezenost vysílaných sdělení.“¹⁸ Mezi média tohoto typu tedy lze počítat jakékoliv pokusy člověka o uchování informací (od nástěnných maleb v jeskyních, přes pozdější vznik a vývoj písma a vynález knihtisku, až k co času nepřilíživé vzdálené minulosti, kdy byly vynalezeny přístroje nejprve k záznamu obrazu, lidského hlasu a posléze i spojení obojího; případně lidské snahy o komunikaci na větší vzdálenosti – od kouřových signálů přes abecedu vlajkovou či Morseovu až k mobilním a internetovým technologiím, které byly nakonec k dovršení všeho spojeny v jedno ve formě telemostů a videohovorů).

---

¹⁶ JIRÁK, Jan - KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha 2003, s. 16. ISBN 80-7178-697-7.

¹⁷ proxemika je jedním z typů neverbální komunikace, zakládajícím se na vzdálenosti jednotlivých subjektů

¹⁸ JIRÁK, Jan - KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod...*, s. 17.

Zatímco jazyk coby primární komunikační médium se vyvíjel a vyvíjí jen velice pozvolna, v oblasti médií sekundárních docházelo a dochází k vývoji takřka překotnému. Velkým snem a přáním moderního člověka je mít co nejvíce informací, co možná nejpresnějších (ačkoliv toto hledisko je nezřídka kdy opomíjeno) a hlavně v co nejkratším čase. Ještě než se na to zaměříme, zkusme si ještě více rozdělit ona sekundární komunikační média.

Čerpaje z Jiráka a Köpplové, dají se tato média dělit podle toho, jakou hrají roli ve společenských vztazích. Rozdělujeme je tedy na interpersonální média, která slouží k dorozumívání jednotlivců a mají tedy veskrze důležitou funkci v posilování sociálních vazeb (na počátku poslové, později dopisy pomocí klasické pošty, posléze pomocí pošty elektronické, díky mobilním telefonům a v poslední době díky chatu, vzkazům a zprávám na Facebooku a jiných sociálních sítích. Tato média jsou specifická v tom, že oba (eventuelně všichni) účastníci komunikace jsou v ní aktivní a podílejí se na jejím vytváření. Zároveň touto komunikací tvoří i svoje vlastní místo ve společnosti.

Druhou kategorií, jejíž název je dobře známý, jsou média masová, neboli masmédia. Rozdílů oproti kategorii předchozí bychom zde našli hned několik. Vezměme je tedy popořadě:

- a) počet: účastníků tohoto typu komunikace je nepoměrně více, než je tomu v komunikaci interpersonální (odtud název „masová“, neboť se předpokládá, že toto médium má možnost sledovat/poslouchat/číst více lidí najednou)
- b) aktivní komunikace: masová média dělí účastníky na dva typy – na toho, kdo informaci vysílá a na toho, kdo ji pouze přijímá, ale nemůže nikterak vstoupit do konverzace
- c) masmédiium nevstupuje do společenských vazeb, masmédiium má prostředky na to ony společenské vazby doslova vytvářet a umožňuje potencionálním čtenářům ztotožnit se do jisté míry s obsahem média (Jiráka a Köpplová podávají příklad v podobě

politického tisku, který „pomáhal podporovat integritu příslušné strany či politického uskupení“¹⁹).

- d) Mezi média tohoto typu tedy náleží televize, rozhlas, tisk a internetové ekvivalenty téhož, kinematografie či hudba.

Dalším způsobem, kterým se dají média dělit do kategorií, je smysl, jakým jsou vnímána, myslí se tím tedy, zdali je při práci s nimi užíván zrak (tisk, dopisy, knihy, chat, vzkazy), sluch (rozhlas, hudba, případně rozhovor po telefonu), kombinace obojího (televize, film), a nelze opominout ani hmat (Braillovo písmo).

3.2 Vývoj tisku

S postupným vývojem lidské společnosti vyvstal problém, jak by člověk mohl obsáhnout i ty informace, ke kterým se v běžném životě nemůže nijak dostat. A vzhledem k tomu, že lidé jevíli o tyto informace zájem už od nepaměti (ať už byly předávány prostřednictvím vyprávění, anebo se jednalo o kočovné divadelní herce či potulné bardy, kteří jim svými představeními poskytovali jak zábavu, tak i poučení a v neposlední řadě i eventuelní seznámení se s exotickými a vzdálenými zeměmi), neklesal pochopitelně ani zájem o tento typ informací. S průmyslovou revolucí a ekonomickým rozvojem zemí a měst šla ruku v ruce otázka, jak pomoci lidem lépe se zorientovat v stále více se zamotávající společnosti a jak snáze dojít poznání a informací. S postupným vznikem a vývojem nových společenských tříd vyvstala také potřeba dorozumět se v rámci jedné třídy, vytvořit jakýsi společný prostor, kde by bylo možné seznámit se s novinkami, případně zjistit ceny zboží na trhu nebo informovat o ekonomické situaci. Postupně tak, od plakátů a letáků, začaly vznikat první noviny.

O noviny, zpočátku vytvořené se záměrem informovat úzký okruh čtenářů (zpravidla příslušníky určité společenské skupiny, jako například již výše nepřímo zmíněné obchodníky či dělníky), začal díky rozšíření gramotnosti díky zavedení povinné školní docházky a nárůstu

---

¹⁹ JIRÁK, Jan - KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod...*, s. 21-22.

volného času stoupat zájem. Potencionálních čtenářů tedy bylo více než dost, ale nebylo možné počítat s tím, že se spokojí pouze s jedním druhem informací, vzhledem k jejich rozdílnému stupni vzdělání. Teprve zde se tedy rodí skutečná myšlenka vytvoření typu novin s takovým obsahem, který by byl přijatelný pro co možná nejširší vrstvu obyvatel a který by ji jako takovou co možná nejlépe a nejefektivněji uspokojil. Vzniká zde pojem „masové médium“.

Noviny, úzce profilované a určené pouze pro specifickou vrstvu společnosti však nezanikaly, dále se specializovaly pouze na své čtenáře, docházelo tedy spíše k tomu, že vedle sebe vznikly a začaly existovat dva různé typy tisku. Původní, tzv. „seriózní“ nebo „prestížní tisk“ (Jirák, Köplová, s. 29), který se specializoval na vyšší společenské vrstvy a vzdělanější čtenářskou obec, a tisk masový, pro který se posléze vžilo označení „bulvární“.

Vzhledem k tomu, že se masový tisk specializoval na čtenáře z nižších a středních společenských vrstev, bylo třeba upravit vzhled a obsah periodika tak, aby tyto potencionální čtenáře skutečně zaujal. Dominovaly mu velké titulky, nápadné zpracování, kratší, ale o to údernější texty, které se týkaly co možná nejširšího okruhu informací (od politiky podávané nadneseným stylem, který měl čtenáře pobavit, až k lechtivým kresbičkám) a zejména velký náklad, v němž byl tištěn.

Krom těchto dvou druhů se začal ve druhé polovině 19. století rozvíjet i tisk ke konci století vyprofilovaný jako tisk stranický. Souvisel se vznikem nových politických stran a se vzrůstající politizací společenského života. Nově vzniknuvší strana vydávala zároveň i periodikum, zaprvé se záměrem informovat čtenáře o svém politickém programu a názorech na řešení problematik spojených s ekonomickou a politickou situací, a zadruhé se záměrem tyto čtenáře získat jako své nové voliče.

Rozvoj tisku vedl rovněž ke specializaci a vytvoření nového oboru. Tisk novin nebyl původně samostatným odvětvím, ale tiskaři jej prováděli jako doplňkovou činnost ke své hlavní profesi, kterou bylo vydávání knih. Příčina tkvěla hlavně v tom, že náklad na tisk novin

nemohl být dostatečně pokryt výnosem z jejich prodeje a proto byl jejich tisk spíše záležitostí entusiasmů a tendence informovat. Zprávy, které otiskovali do novin, získávali buď z vlastního zdroje, anebo díky informacím od poštmistrů či toulavých zpěváků, z nichž se postupem času vyvinula nová profese. Novinář.

3.3 Dělení médií

Jedním z možných dělení, kterým lze definovat typy médií, je jejich dělení na tzv. „horká“ a „chladná“²⁰. Toto dělení spočívá v odlišení jejich přístupu k odběrateli. Zatímco „horká“ média (mezi které se řadí například film, rádio nebo tisk) se vyznačují tím, že odběrateli podávají velký počet konkrétních údajů a dávají tak odběrateli jen malou možnost participace, přičemž má na diváky/čtenáře větší vliv, kdežto u médií „chladných“, mezi které řadí McLuhan například televizi, seminář nebo rozhovor po telefonu, je tomu přesně naopak.

Dalších rozdělení, která se nabízejí k použití, je hned několik. Dají se dělit buď podle jejich typu, tedy na tiskové agentury, noviny, časopisy, televize, rádia, internetové servery atd., případně podle jejich působnosti (tu rozdělujeme na oblasti mezinárodní, národní, regionální nebo lokální), podle periodicity, tedy podle toho, jak často buď vysílají svůj pořad, nebo kdy vychází určité periodikum, případně podle jejich zaměření, kde odlišujeme média zpravodajská, publicistická, ekonomická či ta, která se týkají zábavy.²¹

4. MF DNES

4.1 Stručný popis

MF DNES (neboli také Mladá fronta DNES) je jedním z nejprodávanějších českých seriózních deníků. Jeho předchůdcem bylo periodikum Mladá fronta, které až do sametové revoluce patřilo ÚV SSM²². Po roce 1990 došlo ke vzniku současné podoby deníku, přičemž z valné části navazuje na tradici jeho předchůdce.

---

²⁰ McLUHAN, Herbert Marshall. *Jak rozumět médiím*. Praha 2011. ISBN 978-80-204-2409-9.

²¹ *Jak fungují média?* [cit. 2011-04-15] Dostupný z WWW: < <http://press-servis.ecn.cz/manual/jak-funguji-media/>>

²² Ústřední výbor socialistického svazu mládeže

Dnešní MF vznikla z iniciativy jejích redaktorů v roce 1990, kteří společně založili k jejímu vydání určenou společnost M a F a, a.s. Ta se posléze spojila s firmou Socpress a společně vytvořily skupinu MaFra, pod kterou deník přešel (ačkoliv měl být původně coby majetek SSM vyvlastněn). Společnost MaFra je od roku 1995 majetkem německého koncernu RBDV. Centrální redakce se nachází v Praze, dále se v České republice nachází 14 dalších redakcí. Šéfredaktorem je Robert Čásenský.

Deník MF DNES je největším českým seriózním celostátním deníkem. Mediální skupina MAFRA, která vydává deník MF DNES, popisuje toto periodikum takto: „*Redakce MF DNES a iDNES.cz nemá svou velikostí v České republice obdobu. Jako jedno z mála českých médií má oddělení věnující se výhradně investigativní žurnalistice, jako jediný celostátní deník má ovšem také redakci nejen v Praze, ale ve všech krajských městech: jejich práce zajišťuje, že v rámci MF DNES vychází každý den i speciální sešit popisující dění v regionu, fakticky druhé krajské noviny.*

Redakce deníku MF DNES ovšem nepřináší pouze „vážné“ informace z politiky a hospodářství. Popisuje i události a věci z nejrůznějších oblastí života. Vydává čtyři magazíny týdně – ONA DNES v pondělí, Magazín DOMA DNES ve středu, Magazín TV ve čtvrtek a magazín Víkend v sobotu. V tematických rubrikách přináší list množství praktických informací. Třeba Test zveřejňuje nezávislé hodnocení různých výrobků, školské přílohy otiskují seznamy středních a vysokých škol, rubrika Zdraví se například věnuje nejnovějším postupům jak zhubnout a rubrika Peníze radí jak nejlépe naložit s vašimi financemi.“²³

4.2 Vzhled a obsah MF DNES

MF DNES vychází denně krom neděle ve formátu 310 x 230 mm. Periodikum je doplňováno tematickými přílohami stejného formátu nebo formátu A4. Každé vydání

---

²³O MF DNES – Kdo jsme? [cit. 2011-04-14] Dostupné z WWW: <<http://epaper.mfdnes.cz/o-mf-dnes/kdo-jsme>>

obsahuje mimo jiné i regionální přílohu příslušného kraje a zaměřuje se na zpravidla na komentované zpravodajství.²⁴

Každý den vychází MF DNES v tomto složení: v prvním sešitě (sešit A) se nacházejí zprávy z domova, ze světa a komentáře. Na titulní straně periodika pak nalezneme vždy nejvýznamnější zprávu dne. Materiál pro praktickou část mé bakalářské práce tedy budu čerpat z této části deníku.

Ve druhém sešitě (označovaném také sešit B) se nachází rozšířené zpravodajství z regionu, ve kterém čtenář deník odebírá.

Třetí sešit nese označení C a jeho obsah tvoří zprávy z oblasti ekonomiky a pravidelné denní přílohy, kterými mohou být například rubrika vzdělání, bydlení nebo peníze. Na poslední straně tohoto sešitu se rovněž nachází zprávy o počasí, případně televizní program.

A konečně čtvrtý sešit s označením D informuje o zprávách ze sportu a kultury.

Jak už bylo řečeno výše, každý den vycházejí v MF DNES specializované přílohy a během týdne také tři magazíny doplňující toto periodikum. Sled, jímž se řídí vydávání jednotlivých příloh a magazínů, je:

PONDĚLÍ

magazín ONA DNES - zajímavosti a novinky ze světa moderní ženy

Rozšířená příloha SPORT - víkendové sportovní dění a sportovní publicistika

Rozšířené ekonomické zpravodajství v příloze BYZNYS SPECIÁL

ÚTERÝ

příloha PENÍZE – radí, jak nejlépe hospodařit se svými financemi, nabízí užitečná srovnání, tipy na výhodné investice

---

²⁴*Mladá Fronta DNES* [cit. 2011-04-14] Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mlad%C3%A1_fronta_DNES>.

příloha ZAMĚSTNÁNÍ - praktické rady pro zaměstnance i zaměstnavatele. Největší nabídka volných pracovních míst.

STŘEDA

příloha AUTO - určena nejen aktivním motoristům, obsahuje testy nových i ojetých automobilů a užitečné rady pro všechny, kteří se pohybují po silnicích

Příloha TEST- přináší nezávislé testy zboží a služeb, které připravuje a hradí redakce MF DNES. Jak si správně v obchodě vybrat i jak uspět při reklamaci

MAGAZÍN DOMA DNES - magazín plný zajímavostí o bydlení, zahradě a hobby

ČTVRTEK

MAGAZÍN DNES + TV - moderní barevný magazín plný zajímavého čtení s rozsáhlým televizním programem

příloha ZAMĚSTNÁNÍ - podruhé v týdnu praktické rady pro zaměstnance i zaměstnavatele. Největší nabídka volných pracovních míst

Příloha VZDĚLÁVÁNÍ - přináší informace o možnostech studia v Česku i zahraničí, přehledy středních i vysokých škol, přípravné testy k přijímacím zkouškám, zlepšení jazykových znalostí a zvýšení kvalifikace

PÁTEK

příloha ZDRAVÍ - prevence i řešení zdravotních potíží, informace o možnostech léčby, návody, jak si chránit zdraví

příloha CESTOVÁNÍ - váš průvodce po cestách, jak nejlépe prožít dovolenou v zahraničí i v České republice, tipy na zajímavé destinace

SOBOTA a NEDĚLE

Víkendové vydání má rozšířenou strukturu. Zpravodajství je doplněné o rozhovory s osobnostmi z politické či obchodní sféry.

magazín VÍKEND DNES - Zábava, Rozhovory, Scéna, Kavárna, Věda...²⁵

---

²⁵ *Mladá Fronta DNES* [cit. 2011-04-16] Dostupný z WWW:
<http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm>

Praktická část

V úvodu do praktické části práce bych se chtěl zmínit o způsobu vyhledávání jednotlivých článků. Články čerpané z archivu MF DNES bohužel nemají jednoznačnou dostupnost. Vyhledávání je umožněno pouze registrovaným čtenářům, přičemž registrace trvá jen několik minut a je zdarma, ale vlastní zobrazení článků už zdarma není. K zobrazení archivu je třeba stát se předplatitelem. Způsob předplacení je jednoduchý, po registraci a zaslání SMS zprávy zpoplatněné sazbou 10 Kč je předplatiteli do archivu umožněn přístup na 24 hodin. Vyhledávání pak probíhá pomocí zadání časového rozpětí, v němž měl daný článek vyjít, a uvedení klíčového slova, které je v něm obsaženo. To je však poměrně specifické, protože archiv nevyhledá slova, která jsou ve skloněné formě. Zadá-li čtenář do vyhledávače například slovo „Polsko“, objeví se mu pouze ty články, v nichž je slovo alespoň jednou obsaženo přesně v tomto tvaru. Nachází-li se však v článku například slovo „polský“, přičemž slovo „Polsko“ by v něm předplatitel hledal marně, článek mu zůstane skryt. Řešením je uvést pouze neměnný kořen slova a zbytek nahradit otazníkem (místo „Polsko“ nebo „polský“ tedy uvést jen „polsk?“) Proto jsem v seznamu použité literatury uvedl pouze adresu odkazující na archiv jako celek, a vysvětlení (spolu se zadáním klíčových slov, která jsem při hledání článků použil) uvedu zde. Klíčová slova, podle kterých byly články vyhledávány, jsou: bratr Jaroslaw, Kaczynsk?, Komorowski, Lech, Palikot, Polsk?, Sikorski, Smolensk.

5. Analýzy vybraných článků

5.1 Kněží drželi pohotovost ve zpovědnicích i v noci (Ze světa)

POLSKO

Velikonoce ve světě

Stovky převážně mladých lidí využily v noci na včerejšek ve Štětíně na severozápadě Polska možnost vyzpovídat se nezvykle v noci. Tamní katolická církev vyšla vstříc věřícím. „První noc zcela splnila naše očekávání,“ řekl polské agentuře PAP kněz Gregorz Adamski, jeden z organizátorů Noci zpovědi. Na věřící, kteří nestihli přijít, zpovědníci čekali ve třech kostelech ještě v noci na dnešek. Akce se koná letos poprvé, kněží se inspirovali v americkém Chicagu. V Polsku se oficiálně ke katolické církvi hlásí 95 procent lidí. Takřka tři čtvrtiny lidí jdou aspoň jednou za rok ke zpovědi.

MF Dnes 3. 4. 2010

Článek se týká události z polského Štětína, kde měli věřící v období před Velikonočními svátky možnost přijít ke zpovědi i v nočních hodinách. Z úvodu se čtenář doví, že tuto možnost využili zejména mladí lidé, ale informace týkající se důvodu, proč k podobné akci došlo, jsou omezeny na jedinou větu (*Tamní církev vyšla vstříc věřícím.*). Autor nezmiňuje, že krom zpovědi před tzv. Třemi dny (umučení, smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista) bylo pro arcibiskupa Andrzeja Dzięgu pohnutkou pro zavedení stejné tradice, která funguje v Chicagu a New Yorku od roku 2007, také páté výročí úmrtí papeže Jana Pavla II., které pro rok 2010 připadalo na stejný den jako Velký Pátek. Autor rovněž nezmiňuje dobu otevření jednotlivých kostelů. V závěru připomíná čtenářům procentuální zastoupení věřících v Polsku.

5.2 Lech a jeho kat (Názory)

Břítký jazyk Kaczynských byl značkou jejich kariéry

Symbolika té smrti je vražedná. Všechno, co Kaczynski říkal, jako by z Olympu odkýval sám Zeus. Ještě před týdnem byl přítom prezident vyřízeným politikem, jenž v příštích volbách neměl šanci skončit ani jako druhý. Muž, pro nějž teď Polsko pláče, byl hrozivě neoblíben.

Západní dopisovatelé z Varšavy měli v těchto dnech nezavidělný úkol. Napsat milý nekrolog o muži, z kterého si na zakázku svých deníků skoro pět let dělali legraci. Proč by nekrolog musel být nutně milý? Protože symbolika té smrti je hrozná, až vražedná. Všechno, co tak trochu samozvaný soudce polského osudu Lech Kaczynski říkal, jako by nyní z Olympu odkýval sám Zeus. Katyň – nikoli Kreml – byla cílem Kaczynského první cesty do Ruska v roce 2007, čímž notně popudil tehdejšího prezidenta Vladimira Putina. Ten zase v Katyni

minulý čtvrtek odříkal podivně morbidní říkanku o tom, že tu vedle sebe jako bratři leží polští a ruští vojáci (ti druzí zavraždění nacisty), aby ve společné mohyle dosáhli věčného pokoje. Snad to mělo evokovat bratry Lecha a Rusa. Chyběl jen Čech. Takto že vypadá rozhršení polského národního traumatu?

No a Katyň (prozkoumejte trasu letu) musel prezidentský speciál Tupolev-154 oblétnout při svých opakovaných pokusech o přistání. Je v tom dozajista nemalý symbolon, což původně znamenalo shodu okolností. Nekrology něco takového nemohou nevzít v potaz.

Dopisovatel si s tím poradí zručně, asi jako kdyby řečnil na pohřbu neoblíbeného otčima. Kázal ten domácí tyran pořád dokola o morálce? Jistě, otčím měl obdivuhodnou názorovou soudržnost. Řezal děti kvůli hloupostem? Bezespору měl vyvinutý smysl pro spravedlnost.

A jak to bylo doopravdy? Kupodivu přesně tak, jak naznačují pohřební nekrology. Kaczynski říkal již od 80. let prakticky totéž, seděl za to dokonce ve vězení a upřímně věřil v hodnoty, za jejichž obhajobu byl zvolen. Chtěl zabezpečit Polsko, vymýtit korupci a zabránit sociálním nerovnostem. To jsou mimochodem (podle půl roku starého průzkumu) hlavní tři politické priority všech Poláků – až za nimi následují „osobní svoboda“ a „nutnost reform“, za které kope premiér Donald Tusk. Přesto byl v Polsku Kaczynski politicky vyřízen a ve volbách plánovaných na letošní podzim neměl šanci skončit ani jako druhý. Na pohřbu bychom řekli, že tento myslitel byl Poláky nepochopen. Nejen Poláky. Západní sdělovací prostředky mu občas přisuzují autorství argumentu, že Polsko by mělo mít větší hlasovací váhu v EU, protože nebýt druhé světové války, žilo by v něm dnes mnohem více obyvatel. Anebo že plynovod z Ruska do Německa je obdobou paktu Ribbentrop – Molotov. Ve skutečnosti pronesl většinu těchto okřídlených výroků bratr Jaroslaw, ale kdo ta dvojčata dokázal kdy bezpečně rozeznat?

Poslední vlastenec

Lech byl jemnějším a skromnějším z nich, v soukromí prý okouzující. Ovšem i po odchodu bratra z vlády na podzim 2007 pokračoval vzorec chování, který lze parafrázovat asi takto: Jaroslaw myslí, Lech koná, svět nevěřicně zírá a Poláci se stydí. Za to, že prezident nechal čekat Condoleezu Riceovou (Kaczynski přišel o deset minut později, protože mu prý Tusk v budově úřadu premiéra nepůjčil výtah), že vložil Baracku Obamovi do úst věty, které neřekl („rakety budou“), že bezostyšně vydíral celou EU, aniž za přehnané polské požadavky cokoli nabídl. Mezitím pronesl několik očividných pravd (třeba že Gruzie je obětí ruské agrese) a Čechům se omluvil za Těšínsko, ovšem v kakofonii událostí to jaksi zaniklo. Nebylo objektivně zajímavější, že Kaczynski nařkl svého předchůdce a bývalého přítele Lecha Walesu z donášení tajné policii a ten jej zažaloval? Podobným způsobem se prezident rozkmotřil s kdekým. V domácí politice se poslední dva roky profiloval hlavně jako obstrukcionista a vetoval kdejaký zákon z dílny Donalda Tuska včetně penzijní reformy, privatizace nemocnic a mediálního zákona. Vláda se kvůli jeho vetům musela spojovat s postkomunisty, jejichž váha neobyčejně vzrostla. Kaczynski nevynechal příležitost, aby varoval před nebezpečím dravého kapitalismu, který přitom v Polsku jako v jedné z mála zemí EU fungoval i během krize. Přesto pravicový premiér Tusk po oznámení Kaczynského smrti plakal. Nebude se snad Polákům nakonec po tomto odpůrci homosexuálů a zastánci trestu smrti stýskat? Tusk mohl mít své důvody, neboť na pozadí Kaczynského hrozivé nepopularity doufal vyhrát další volby. Po smrti prezidenta je nejistý další osud polských lustrací, které v něm měly jediného mocného zastávce. Také protikorupční tažení právě začínalo nést plody. S Kaczynským odchází člověk, který nazýval věci pravým jménem. Ať už si o této vlastnosti myslíme cokoli, nejspíše se nám po ní zasteskne hned při dalším

Putinově pokusu o lyrické ztvárnění dějin. Pro polovinu polského národa – tu poníženou, nepragmatickou a venkovskou – se Kaczynski stane legendou, posledním skutečným vlastencem. Tak koneckonců viděl i sám sebe.

Břítický jazyk bratrů Kaczynských byl současně výtahem i katem jejich politické kariéry. Mimochodem piloti zřídkakdy dělají nebezpečné manévry jen tak sami o sobě – Kaczynski si mohl přivodit smrt jednoslovným rozkazem: „Přistát.“ Ovšem taky je možné, že Kaczynski vůbec nikam neodchází, Jaroslaw vstoupí do voleb a zaujme jeho místo. Dokázal ty bratry někdy někdo bezpečně rozeznat?

MF Dnes 12. 4. 2010

Článek je uveden patetickým titulkem *Lech a jeho kat*. Patos je utvrzen zmínkou o bohu Diovi nebo případně větou *Symbolika té smrti je vražedná*. Již počátek článku je předzvěstí náhledu autora na osobu Lecha Kaczynského. Zesnulého prezidenta popisuje jako vyřízeného politika, který *v příštích volbách neměl šanci skončit ani jako druhý*, neboť byl v Polsku *hrozivě neoblíben*. Dále nahlíží na život Lecha Kaczynského očima západních dopisovatelů z Varšavy, před nimiž se smrtí prezidenta vyvstal *nezáviděnlivý úkol* napsat *milý nekrolog o muži, z něhož si ... dělali legraci*. *Milý nekrolog* zdůvodňuje autor tím, že *symbolika té smrti je hrozná, až vražedná*. Prezidenta opisuje slovy *tak trochu samozvaný soudce polského osudu*. Autor připomíná jeho první návštěvu Ruska, kdy si Lech Kaczynski vybral za svůj cíl právě Katyň (a ne Kreml, *čímž notně popudil tehdejšího prezidenta Vladimira Putina*), kde právě Putin nedávno před vznikem článku *odříkal podivně morbidní říkanku o tom, že tu ... leží vedle sebe jako bratři polští a ruští vojáci ...*, aby ve společné mohyle dosáhli věčného pokoje. Tato věta je jen potvrzením patosu navozeného úvodem. Autor hledá vysvětlení promluvy prezidenta Putina v pověsti o bratrech Lechu a Rusu. Zároveň podotýká, že chybí jen Čech, jakkoli do tohoto tématu nepatří, a klade si otázku, zdali je právě toto podoba *rozhrěšení polského národního traumatu*. Zmínku o bohu Diovi lze spojit se slovem *sýmbolon*, kterého autor používá, a který by podle autora měl být v kroužení leteckého speciálu kolem katyňského letiště. Tato část článku je opět prostoupena několika zmínkami o vzniku nekrologů, jež *něco takového nemohou nevzít v potaz*. Dále nepřímou přirovnává polského prezidenta k neoblíbenému otčimovi, přičemž psaní nekrologu Lecha Kaczynského má být pro západního dopisovatele podobnou rutinou jako řečnění nad hrobem *neoblíbeného otčima*. Lech Kaczynski je však čtenářovi představen i jako zásadový člověk, jehož hlavní politické priority se shodovaly s prioritami *všech Poláků*, přesto byl však

politicky vyřízen a na podzim by ve volbách *neměl šanci skončit ani jako druhý*. Autor se následně vrací k myšlence o milém nekrologu - *na pohřbu bychom řekli, že tento myslitel byl Poláky nepochopen*. Následně se čtenář dozvídá, že západní média často přisuzovala Lechu Kaczynskému výroky, které patřily z převážné většiny jeho bratru Jarosławowi, ale autor jejich pochybení omlouvá tím, že dvojčata Kaczynští od sebe byli jen těžko k rozeznání. Že se autor o Lechu Kaczynském vyjadřuje spíše negativně, potvrzuje i další odstavec, ve kterém je uveden výčet několika faux-pas, kterých se prezident dopustil a za které se Poláci museli stydět. Připouští, že Lech Kaczynski *pronesl několik očividných pravd*, což však *v kakofonii událostí ... jaksí zaniklo*. Jako *objektivně zajímavější* pak hodnotí konflikt Lecha Kaczynského s jeho bývalým spolupracovníkem a předchůdcem na postu prezidenta Lechem Walesou. Dále bývalého prezidenta popisuje jako obstrukcionista, který *vetoval kdejaký zákon z dílny Donalda Tuska*. I navzdory tomu *premiér Tusk po oznámení Kaczynského smrti plakal*. Autor hledá důvod v šancích Donalda Tuska odrazit se v prezidentských volbách od *hrozivé nepopularity* Lecha Kaczynského. Rovněž si klade otázku, zdali se nakonec *nebude Polákům po tomto odpůrci homosexuálů a zastánci trestu smrti stýskat*. Například právě proto, že dokázal nazývat *věci pravým jménem*. Závěr patří tomu, že Lech Kaczynski se stane legendou pro *poníženou, nepragmatickou a venkovskou* polovinu národa. Zde se také setkáváme s katem Lecha Kaczynského, kterým byl podle autora jeho *břítký jazyk*. Autor si dovoluje vyslovit domněnku, že o svoji smrt se Lech Kaczynski mohl přičinit i sám. Činí tak jen *mimochodem*, kdy podotýká, že *piloti zřídka kdy dělají nebezpečné manévry sami o sobě*. Článek uzavírá parafrází svého vlastního výroku – *dokázal ty bratry někdy někdo bezpečně rozeznat?*, čímž naráží na fakt, že Jarosław Kaczynski může po volbách na post prezidenta zaujmout jeho místo a Kaczynski vlastně nikam neodejde.

5.3 Sarkofág bude uložen v kryptě Pilsudského (Ze světa)

VARŠAVA Možná více než milion truchlících i zvědavců. Desítky zahraničních delegací. Ti všichni se zatím chystají v neděli do polského Krakova, pokud jim to ale příroda – či Bůh, dosadíte dle přesvědčení – dovolí. Podle plánu by v Krakově měl proběhnout pohřeb prezidenta Lecha Kaczynského a jeho ženy Marii, kteří mají spočinout po boku polských králů na krakovském vrchu Wawel. Úplně přesně budou ostatky prezidentského páru v sarkofágu z onyxu krémové barvy uloženy v předsíni krypty obnovitele polské státnosti po roce 1918 a pozdějšího autokratického vládce země maršála Józefa Pilsudského. V okamžiku, kdy budou rakve ukládány do sarkofágu, zazní jedenadvacet dělostřeleckých salv. „Slyšel jsem, že do Krakova míří i skupiny lidí z Česka,”

tvrdí organizátoři pietních akcí z varšavského arcibiskupství. Včera měli plné ruce a telefony práce. Až v neděli ráno se totiž prezidentský pár vydá na zcela poslední pouť z Varšavy do Krakova, kde jej budou mít šanci spatřit pouze vybraní hosté – těch má být podle církevních zdrojů osm stovek. Ve dvě hodiny odpoledne má na jihu Polska začít za účasti světových státníků smuteční ceremonie. Během ní mají v Mariánském kostele na Starém rynku zahrát němečtí filharmonici, jejichž produkce je darem německé vlády. Zatímco církevní kruhy očekávají prý až milion smutečních hostů, list Dziennik Gazeta Prawna odhadoval počet truchlících na polovinu. Pro statisíce účastníků mají být v krakovských ulicích vystaveny velké obrazovky, které se chystají ceremonii přenášet.

Prezident na Wawel nepatří

Místo, kde budou Lech Kaczyński a jeho žena Maria pohřbeni, má výsadní postavení v dějinách polské katolické církve a národa. Nízký vrch v Krakově na břehu řeky Visly, na němž dnes stojí komplex královského hradu a katedrály sv. Stanislava a Václava, si už v 10. století zvolili za jedno ze svých sídel první polští panovníci z rodu Piastovců. V té době se místo stalo i jedním z center šíření křesťanství na území dnešního Polska.

V místě, kde až do začátku 17. století byl sídelní hrad panovníků, odpočívají nejen králové, ale i Polákům nejdražší básníci, vojáci a státníci. Jsou tu i například ostatky svaté Hedviky či svatého Stanislava. I proto se část veřejnosti staví proti tomu, aby tu byli uloženy ostatky manželů Kaczyńských. „Prezident byl slušný člověk, ale není důvod k tomu, aby spočinul mezi polskými vládci,” nechal se slyšet například slavný polský režisér Andrzej Wajda. Záhy se k němu přidaly tisíce lidí na sociální síti Facebook, stejně jako demonstranti ve varšavských ulicích, kteří se sešli před Palácem kultury. Polské církevní kruhy však zatím počítají se vznikem jakési „katyňské kaple“: kromě rakví s ostatky manželů Kaczyńských by ji měla tvořit tabule se jmény těch, kteří u Smolensku před týdnem zahynuli. Všichni Poláci, kteří nepřežili pád letadla, totiž putovali k památníku do ruské Katyně, kde sovětská politická policie v roce 1940 povraždila tisíce polských důstojníků a vědců.

MF Dnes 17. 4. 2010

Článek je popisem průběhu příprav pohřbu polského prezidentského páru. Velikost celé akce je naznačena v úvodu, kde se čtenář dovídá, že na pohřeb se chystá *možná více než milion truchlících i zvědavců a desítky zahraničních delegací*. Autor připouští, že motivem k návštěvě pohřbu může být i zvědavost. Zároveň poněkud zlehčuje popisovanou situaci, když dává čtenáři na výběr: *pokud jim to příroda – či Bůh, dosadíte dle přesvědčení – dovolí*. Článek pokračuje informací, kde přesně se nachází místo posledního odpočinku prezidenta Kaczyńského a jeho ženy Marii. Zde také nacházíme vysvětlení nadpisu článku, respektive jeho upřesnění, když se dovídáme, že ono místo se nenachází přímo v kryptě, ale v její předsíni. Informace týkající se vlastní ceremonie jsou omezeny na dvě věty, z nichž první

uvádí, že v okamžiku uložení ostatků do sarkofágů zazní dělostřelecké salvy, a druhá čtenáře seznamuje s místem průběhu smuteční ceremonie. Autor si všímá spíše hostů, kteří se smuteční akce zúčastní a neopomíná čtenáře seznámit s tím, že na pohřeb se podle organizátorů pietních akcí chystají i skupiny z Čech. Ve druhé polovině článku je čtenář nejdříve seznámen se stručnou historií hradu Wawel. Doplnjuje tvrzení z úvodu (Lech a Maria Kaczynští ... *mají spočinout po boku polských králů*) s tím, že se zde nacházejí i ostatky polských básníků, vojáků, státníků, ale i polských svatých, a s ohledem na to seznamuje čtenáře s odporem části veřejnosti proti tomu, aby prezidentský pár spočinul právě na Wawelu. Odtud také plyne mezititulek článku (*Prezident na Wawel nepatří*). Mezi známé tváře, které veřejně nesouhlasí s pohřbem Kaczynských v kryptě krakovského hradu, patří i světoznámý režisér Andrzej Wajda, který byl záhy následován tisícovkami lidí, jež svůj protest vyjádřili buď na sociálních sítích, anebo přímo v ulicích hlavního města. V posledním odstavci článku se setkáváme se záměrem polské církve vytvořit na Wawelu kapli, která by měla připomínat všechny oběti leteckého neštěstí.

5.4 Proč ruské oko tak napjatě sleduje polské volební urny

Výsledek hlasování ovlivní vztahy mezi oběma zeměmi

MOSKVA, PRAHA Polské prezidentské volby včera pochopitelně sledovalo velmi mnoho zahraničních očí. Ale jedny byly k Varšavě upřeny bedlivěji než kterékoliv další: a to oči ruské. Kvůli vzájemným vztahům. Výsledek polského hlasování na ně totiž bude mít zásadní vliv. Vztah Varšavy s Moskvou byl po léta všechno, jen ne dobrý. Jinak tomu ani být nemohlo, vždyť Poláci si za války od Sovětů zažili ta největší zvěrstva včetně děsivého masakru 22 tisíc příslušníků polské elity v Katyni v roce 1940. Sověti pak navíc vinu za katyňské vraždění popírali a svalovali ji na nacisty. Odpovědnost přiznal až Gorbačov v roce 1990, ale to pořád neznamenovalo, že se Polsko domohlo archivních dokumentů o Katyni. V polské společnosti je „rusofobie“ hluboce zakořeněná, a konec konců, v Rusku je to s postojem k Polákům velmi podobné. Jenže... V posledních letech se přece jen začalo oteplovat. Třeba když si Vladimir Putin loni v Polsku připomínal 70. výročí začátku druhé světové války. Nebo když prezident Medveděv odsoudil Stalina jako krvavého vraha – i to mělo pro Poláky význam. Letos pak Putin přímo na pietním místě v Katyni objal polského premiéra Donalda Tuska. Dva dny nato se stalo něco strašlivého: u Katyně spadl letoun se šestadevadesáti Poláky na palubě. Všichni zahynuli včetně prezidenta Lecha Kaczynského a jeho manželky. Už tehdy analytici předpovídali, že tragédie může paradoxně rusko-polskému vztahu pomoci. Což se, alespoň dosud, děje. Co však bude po volbách? Favorit Bronislaw Komorowski je příznivcem zmíněného oteplování na lince Moskva–Varšava. Chce, aby vztahy byly normální, snad i vřelé. A pokud možno dějinami nezatížené. Jaroslaw Kaczynski naopak platí za ještě o stupínek většího „rusofoba“, než byl jeho zesnulý bratr. Ale i on už připustil, že by se věci měly ubírat „pozitivním

směrem“. Zkrátka: ať už volby dopadnou jakkoliv, oteplování bude pokračovat. Jde tedy hlavně o to, jakým tempem.

MF Dnes 21. 6. 2010

Již v úvodu článku autor potvrzuje, že Rusko hraje v zahraniční politice Polska jednu z hlavních rolí. Zastává totiž názor, že právě Rusko sledovalo polské prezidentské volby *bedlivěji*, než ostatní země, a to z toho důvodu, že *výsledek hlasování ovlivní vztah mezi oběma zeměmi*. Čtenář se dovídá, že vzájemný vztah mezi Polskem a Ruskem byl *po léta všechno, jen ne dobrý*. Tento stav je vysvětlován připomínkou druhé světové války a katyňského masakru. Ačkoliv autor připouští, že Michail Gorbačov v roce 1990 přiznal vinu tehdejšího Sovětského svazu, vztahy s Polskem to podle něj nenarovnal a *v polské společnosti je „rusofobie“ stále hluboce zakořeněná*. Dodává pak, že podobné je to i ve vztahu Rusů k Polsku, tento názor již ale vysvětlením nepodpírá. Další odstavec je věnován popisu postupného *oteplování* mezi oběma zeměmi, všechny tři popisované události jsou usmiřováním ze strany Ruska. Zahrnuto sem je i vyjádření ruského prezidenta Medvěděva, který *odsoudil Stalina jako krvavého vraha*. I to mělo totiž podle autora pro *Poláky význam*. Letecká katastrofa u Smolenska pak podle analytiků *může paradoxně rusko-polskému vztahu pomoci*. V posledním odstavci článku připomíná autor oba kandidáty na post prezidenta země. Zatímco Bronisław Komorowski je podle autora příznivcem zlepšení polsko-ruských vztahů a přeje si, aby tyto byly *normální, snad i vřelé ... a dějinami nezatížené*, Jarosław Kaczyński až doposud platil *za ještě o stupeň většího „rusofoba“*, než jakým byl jeho bratr Lech. Vyjádřil však názor, *že by se věci měly ubírat „pozitivním směrem“*. Poslední větou článku je autorem vyjádřená domněnka, že postupné narovnávání vztahů mezi oběma sousedy bude pokračovat, jde pouze o to, jakým tempem. Vyvrací tak větu, kterou je článek uveden.

5.5 Polské volby: sever proti jihu, západ vs. východ (Ze světa)

VARŠAVA Nejnapínavější polská volební bitva za poslední desítky let právě začala. Jarosław Kaczyński, kterého Poláci v roce 2007 po roce premiérování potupně sesadili (nenávisť se blížila vztahu části Čechů k Jiřímu Paroubkovi), může ve 2. kole voleb získat křeslo tragicky zemřelého bratra Lecha. Jak se totiž ukázalo, Jarosław

Kaczynski získal v prvním kole voleb jen o pět procent nižší podporu než favorit Bronislaw Komorowski. V roli „toho druhého“ do rozhodujícího kola voleb před pěti lety postoupil i Lech Kaczynski. A předpokládaného vítěze - tehdy Donalda Tuska, nakonec porazil. Čeká Polsko déja vu? Kaczynského, který u Poláků svým konzervatismem vzbuzuje buď oddanost, nebo nenávisť, volili lidé na východě a jihu Polska, hlavně pak z vesnic. Na nejvyšším postu by jej rádi viděli krajané z USA, Vatikánu a Itálie. Za nevýrazným Komorowským stojí sever a západ země, obyvatelé měst, krajané z Velké Británie, Ruska, Belgie a Španělska. A vězni, Komorowski se totiž ve volebním spotu dal zvěčnit v cele, kde seděl za totality. Rozhodující boj se nyní semele o hlasy Grzegorza Napieralského, který v prvním kole získal přes třináct procent hlasů. Oba kandidáti jeho jméno vyslovili ihned poté, co se dozvěděli, že postupují do druhého kola. A Jaroslaw Kaczynski kampaň včera zahájil právě ve Štětíně, odkud levicový nyní už exkandidát pochází. Ať se Poláci rozhodnou 4. července pro kohokoli, jedno je jasné: prezidenta volí na pět let. Odvolávání není možné.

MF Dnes 22. 6. 2010

V úvodu se čtenář dočítá, že Polsko čeká *nejnapínavější ... volební bitva*. Myšlenku, proč je právě toto volební klání označeno za *nejnapínavější*, již ale nerozvíjí. Toto tvrzení může být čtenářem zároveň považováno za vyvrácené, když se na začátku druhého odstavce dovídá, že podobné napětí před volbami již Polsko jednou zažilo. V úvodu se rovněž setkáme s přirovnáním Jaroslawa Kaczynského k *Jiřímu Paroubkovi* (které je v jiných článcích spíše tušené, ale ne nedohledatelné) a s reminiscencí neúspěšné anabáze Jaroslawa Kaczynského coby polského premiéra. Již titulek naznačuje, jak podle autora vypadá politická (volební) mapa Polska. Tuto myšlenku rozvíjí zhruba v polovině článku, kde za voliče Jaroslawa Kaczynského (který díky svým konzervativním hodnotám vzbuzuje u polských voličů *buď oddanost, nebo nenávisť*) označuje obyvatele jihu a východu Polska, zejména pak obyvatele *vesnic*. Dále pak zastává názor, že coby prezidenta by jej rádi viděli Poláci žijící v USA, Vatikánu a Itálii. Z článku není zřejmé, proč autor volí právě tyto státy. Stejně tak je tomu i u druhého kandidáta, tedy Bronisława Komorowského, kterého autor shledává *nevýrazným*. Ten nachází krom severu a západu země podporu u krajanů z *Velké Británie, Ruska, Belgie a Španělska* a také u polských vězňů. Toto tvrzení (na rozdíl od předchozích) podkládá autor článku faktem, že Bronislaw Komorowski se v jednom ze svých volebních spotů nechal *zvěčnit v cele*, ve které byl vězněn (*seděl*) za totality. Poslední odstavec článku je zmínkou o třetím nejsilnějším kandidátovi na polského prezidenta, „jehož“ hlasy budou hlavním předmětem druhého kola volby. Celý článek je uzavřen větou, která nepřímou odkazuje na zmíněný neúspěch Jaroslawa Kaczynského z doby, kdy byl premiérem: *...prezidenta volí na pět let. Odvolávání není možné.*

5.6 V Polsku zvítězil „utahovač opasků“ Komorowski (Ze světa)

Kniha žalu za Lechem Kaczynským, který zahynul v dubnu, je uzavřena. Poláci si o víkendu zvolili nového prezidenta, jenž hodlá podporovat vládu v reformních snahách. Ale poražený protikandidát Jaroslaw Kaczynski už se to chystá vládě i prezidentovi ztrpčovat. Byl outsiderem, ale se 47 procenty hlasů dobře zabodoval.

VARŠAVA Iniciála K má už mezi polskými prezidenty v poslední době pěknou tradici. Kwasniewski, Kaczynski a nyní od neděle Komorowski. Vybočuje jen legendární, i když v posledních letech poněkud vyhořelý Lech Walesa, první hlava polského státu po pádu komunismu. Ale Komorowski má ambice také vybočovat, i když samozřejmě jinak než svou iniciálou. Včera podle očekávání oznámil, že odchází z liberální Občanské platformy, za kterou na nejvyšší funkci v zemi kandidoval. Hodlá totiž být „prezidentem národní shody, prezidentem, který se bude snažit zasypávat příkopy zděděné z těžké, bolestné minulosti“.

Oranice v zemědělské politice

Jenže jeho pravým cílem je táhnout s Občanskou platformou a premiérem Donaldem Tuskem za jeden provaz. Vláda přitom chystá, řečeno v duchu zmíněného citátu, „těžkou a bolestnou budoucnost“. Konkrétně pro ty Poláky, kteří jsou zvyklí na zaopatřovací roli státu. Tusk připravuje reformu penzijního systému, aby lidé museli odcházet do důchodu později než dosud (ženy v šedesáti, muži v pětadesáti). Chce také osekát sociální dávky, zpřísnit pravidla pro podporu v nezaměstnanosti i seškrtnat dotace a jiné výsady pro zemědělce. Donald Tusk a Bronislaw Komorowski jsou v tomto spojenci. Polsko, i když si na tom ekonomicky stojí ve srovnání s ostatními v Evropě dobře, by mohlo začít zaostávat, kdyby k razantním krokům nepřikročilo. Času na to oba muži mají více než rok, neboť další významnější volby, parlamentní, se budou konat příští rok na podzim. Jaroslaw Kaczynski, jenž v neděli prohrál, si ovšem už brousí zuby na to, jak se svým pravicovým táborem příští rok levicové liberály smete z politické scény. Pokud jde o reformy, v zásadě s nimi souhlasí, ale odmítá například, aby měly dopad na zemědělce, protože právě mezi nimi vždy s bratrem – bývalým prezidentem Lechem Kaczynským, který v dubnu zahynul při leteckém neštěstí – nacházeli podporu. Jaroslaw Kaczynski má důvod, proč se cítit na koni navzdory prohře. Ještě před dubnem byl tento bývalý premiér jedním z nejméně oblíbených politiků v zemi. Ale teď nejenže upřel Komorowskému vítězství v prvním kole, ale v kole druhém získal úctyhodných 47 procent hlasů; za vítězem tak zaostal o pouhých pět procent.

Moskva je spokojená

Zajímavé je, jak kladně reagovali na Komorowského vítězství v Moskvě. Ruské deníky, obvykle reflektující kremelské názory, připomínaly v minulých dnech, jak se Kaczynští nikdy netajili svou nedůvěrou vůči Moskvě. Ale Komorowski? Ten je prostě pragmatik. „Až dosud světónázorové rozpory překážely normálním vztahům, vyvolávaly potravinářské války a skandály. Teď je naděje, že těžké doby jsou za námi,“ podotkl třeba list

Kommersant a připomněl zájem koncernu Lukoil o polské rafinerie nebo ruskou nabídku účasti polských investorů na stavbě jaderné elektrárny v Kaliningradu.

MF Dnes 7.7. 2010

Článek reaguje na výsledky polských prezidentských voleb, které vyhrál Bronisław Komorowski. Již v úvodu najde čtenář vysvětlení, proč je nově zvolený prezident označen slovy *utahovač opasků*. Zároveň ale autor předesílá, že Jarosław Kaczyński *se to* (v kontextu patrně reformní snahy) *chystá vládě i prezidentovi ztrpčovat*. Svoje tvrzení dokládá faktem, že Kaczyński získal v prezidentských volbách 47% hlasů, ač byl podle autora *outsiderem*, který ale svým volebním výsledkem *dobře zabodoval*. Autor se snaží srovnávat nového prezidenta s jeho předchůdci. Představuje ho jako pokračovatele tradice prezidentských příjmení, která vždy (jediným, kdo podle autora vybočuje z řady nositelů této tradice, je *v posledních letech poněkud vyhořelý* Lech Walesa, ačkoliv právě Walesa nyní vystupuje v politice spíše coby její komentátor, než aktivní účastník) začínala písmenem „K“. Prezident Komorowski by podle autora mohl rovněž z řady prezidentů *vybočovat*, ačkoliv to nebude s ohledem na počáteční písmeno jeho příjmení. Ač vystoupil z Občanské platformy, chystá se *táhnout* s vládou premiéra Donalda Tuska *za jeden provaz*. Čtenář zde najde i podrobnější vysvětlení nadpisu, neboť se setkává s náčrtem reform, které Tuskův kabinet chystá a kterým je nakloněn i prezident. Následně opět dochází ke konfrontaci Kaczyńského s Komorowskim, neboť se dočítáme, že Jarosław Kaczyński si po prohraných volbách *brousí zuby* na volby parlamentní, které jsou chystány na listopad roku 2011 a ve kterých *levicové liberály smete z politické scény*. (Občanská platforma je ale pravicovou liberální stranou). V dalším odstavci je čtenáři objasněn mezititulek (*Oranice v zemědělské politice*), kde autor připouští, že Jarosław Kaczyński s reformami premiéra Tuska v zásadě souhlasí. Odvětvím, které chce ubránit před negativním dopadem reform, je zemědělství. Autor toto tvrzení zdůvodňuje tím, že mezi zemědělci nacházeli bratři Kaczyńští vždy podporu. Jarosław Kaczyński se ale i navzdory neúspěšným volbám může *cítit na koni*, protože za prezidentem zaostal o pouhých 5 procentních bodů. Tím autor poněkud vyvrací tvrzení z úvodu článku, kde Jaroslawa Kaczyńského označil jako outsidera voleb. Celý článek je uzavřen úvahou, jak byl výsledek voleb přijat v Rusku (odtud plyne mezititulek *Moskva je spokojená*), na jehož vztahy s Polskem se v poslední době často zaměřovala pozornost. Autor čerpá z ruských deníků, ve kterých je volba Bronislawa Komorowského Ruskem s povděkem kvitována v očekávání

lepší spolupráce. To, jak kladně je nově zvolený prezident hodnocen Ruskem, shledává autor jako *zajímavé*.

Celým článkem nás provází snaha o porovnávání nového prezidenta. Ať už s jeho předchůdci nebo volebními i politickými oponenty. Za jediný problém bránící reformním snahám je autorem považován Jaroslaw Kaczynski, což ho staví do poněkud negativního světla.

5.7 Polský prezident (Názory)

Proč vyhrál necharismatický a nemoderní Komorowski

Poláci rozhodli, že v čele jejich státu stane politik šlechtického původu, jehož příbuznou je komtesa Anna Komorovská, tchyně belgického korunního prince Philippa. Tíhnutí ke konzervativním a katolickým hodnotám zjevně naše severní sousedy neopouští.

Nedělní polské prezidentské volby opět ukázaly, že naše veřejná debata se nedokáže oprostít od zavedených, nicméně nesprávných představ o současné polské politice. Znovu a znovu se dozvídáme o souboji dvou protikladných tváří Polska: moderního, liberálního, proreformního a proevropského na jedné straně a anachronického, zpátečnického, nacionalistického a protievropského na straně druhé. První tvář samozřejmě zosobňuje zvolený prezident Bronisław Komorowski, zatímco druhou tvář představuje poražený kandidát Jarosław Kaczyński.

Naše představy o polské politice.

Šířitelé těchto klišé se u nás zhusta opírají o „polské zdroje“, hlavně v podobě největšího polského deníku Gazeta Wyborcza, čímž dávají svým úvahám punc ryzosti. Ovšem už jaksí zapomínají na to, že tyto zdroje se vyznačují vlastními vyhraněnými politickými postoji, které samozřejmě ovlivňují interpretaci popisovaných jevů. Polská média se totiž na rozdíl od těch českých nesnaží o politickou neutralitu, ale neskryvaně „dělají politiku“. Tato situace napomáhá tomu, že se na polskou politiku díváme našima očima namísto toho, abychom ji posuzovali v kontextu místních okolností a specifík. Není ostatně náhoda, že k nejcitovanějším autoritám v naší veřejné debatě o polské politice patří šéf deníku Gazeta Wyborcza Adam Michnik. Lépe totiž odpovídá našemu „liberálnímu“ a hlavně „sekulárnímu“ pojetí světa. Pořád se proto divíme tomu, co se v Polsku děje. Jak je možné, že v minulých prezidentských volbách 2005 vyhrál zarputilý „tmář“ blahé paměti Lech Kaczyński a porazil „moderního“ a „usměvavého“ Donalda Tuska? Jak je možné, že v právě proběhlých prezidentských volbách 2010 už sice méně „usměvavý“ (protože zcela necharismatický), ale naštěstí stejně „moderní“ Bronisław Komorowski neztřížil v prvním kole a ten ještě horší „tmář“ Jarosław Kaczyński uhrál tak skvělý výsledek a do poslední chvíle nebylo jisté, zda náhodou nevyhraje? Polská politika je ve skutečnosti zásadně ovlivněna místními specifiky, zcela jinými než u nás, a bez jejich poznání ji nemůžeme pochopit. Kdybychom si

dokázali připustit jinakost Polska a nelpěli tvrdošijně na českých představách o okolním světě, pak bychom se, troufám si tvrdit, polské politice ani trochu nedivili. Uviděli bychom, že zvolený polský prezident Bronisław Komorowski je méně „moderní“ a Jarosław Kaczyński méně „zpátečnický“, než jaké bychom je chtěli mít. Rovněž rozhodnutí polských voličů by se nám přestala jevit divně.

U sousedů žádné překvapení

Polské prezidentské volby 2010 celkem dobře charakterizují současnou polskou politiku. V podstatě nepřinesly vůbec nic nového. Úspěch zaznamenali politici, kteří jsou do jisté míry typickými reprezentanty polské společnosti. Zvolený prezident Komorowski je zástupcem spíše vzdělanějších, socioekonomicky úspěšnějších a městských vrstev, zatímco jeho protikandidát Kaczyński zabodoval u méně vzdělaných, socioekonomicky méně úspěšných a spíše venkovských voličů. Volební mapa ukazuje, že oba kandidáti si zemi rozdělili na zhruba severozápad (Komorowski) a jihovýchod (Kaczyński), což je volební geografická linie, která v Polsku existuje od začátku 90. let 20. století. Tato suchá fakta sama o sobě ovšem nestačí, respektive navozují nepřesný dojem velké odlišnosti obou politiků. Dáme-li je však do kontextu polských specifik, dojdeme k závěru, že jak obě části Polska, tak i oba kandidáti k sobě mají politicky relativně blízko. Obě polské pravice, Občanská platforma, jejímž kandidátem byl Komorowski, a Kaczyńského strana Právo a spravedlnost jsou více či méně konzervativní, katolické, opatrné ve vztahu k evropské integraci, sociálně solidární atd. Rozdíl je jenom v intenzitě. Prezident Komorowski není liberál „českého“ či „západního“ typu, stejně tak jeho soupeř Kaczyński není extrémista jakéhokoliv typu. Ten, kdo v Polsku nebude do jisté, pochopitelně kolísající míry vyjadřovat specificky polské konzervativní hodnoty dané historií, religiozitou, kulturou, mentalitou společnosti apod., nebude mít šanci na úspěch. Ovšem konzervativní nikoliv v užším smyslu politické ideologie, nýbrž v širším smyslu životních postojů. Jakékoliv poměrování polské politiky českými či širěji „západními“ měřítky konzervativismu a liberalismu, politické normálnosti či extrémnosti nemá smysl. Polské prezidentské volby dobře ukázaly všední podobu polské politiky. V zemi se střídají u moci v místním kontextu normální politické opce. Pokud si připustíme rozmanitost evropské politiky, pak jsou polské prezidentské (a jiné) volby stejné jako třeba v Portugalsku, Francii, Itálii či v Česku. V tom ostatně spočívá evropská jednota: v její různosti, a nikoliv ve snaze uměle aplikovat jakákoliv jednostranná měřítká a politicky či jakkoliv jinak jimi posuzovat realitu.

MF Dnes 7. 7. 2010

Autor svým článkem reaguje na výsledky polských prezidentských voleb, které si vynutila havárie polského vládního letadla. Již podtitulem svého článku dává najevo jakési antipatie k novému polskému prezidentovi. První dojem, který si čtenář neznalý situace udělá o nové hlavě polského státu, bude, že se jedná o krok zpátky a že Jarosław Kaczyński byl ztělesněním moderních přístupů v politice. Dále dodává, že prezident je šlechtického původu, neboť jeho příbuznou je tchyně belgického korunního prince Phillipa, a krok polské veřejnosti zvolivší Bronislawa Komorowského prezidentem chápe jako výraz oddanosti ke

konzervativním a katolickým hodnotám. Faktem zůstává, že druhá věta by se dala aplikovat i na eventuelní vítězství Jaroslawa Kaczyńskiego, neboť by byl o nic menším (když už ne úplně stejným) zosobněním konzervatismu a katolických hodnot jako Bronisław Komorowski. Autor dále poukazuje na jednostrannost a zaujatost českých médií, neboť jeho článek je sám o sobě analýzou českého uvažování o politické situaci v Polsku. Připomíná, že rozdílnost obou kandidátů je v médiích zveličena do rozdílnosti ohně a vody, na jedné straně moderní, liberální a proevropský "oheň" Bronisław Komorowski, a zpátečnická, nacionalistická a protievropská "voda" Jarosław Kaczyński. Všimá si, že ti, kteří šíří takový obraz obou kandidátů, čerpají své znalosti z nejčtenějšího polského deníku Gazety Wyborczej, že se nesnaží o vlastní interpretaci textu a namísto toho se snižují pouze k přejímání cizích názorů.

S ohledem na vlastnické struktury českých médií se obávám, že zaujatost a leckdy i částečná (a o to hůře skrývaná) jednostrannost českých deníků si s jejich polskými protějšky v ničem nezadají a jejich snaha *dělat politiku* není o nic menší. Autor dodává, že jedním z nejcitovanějších polských novinářů je ve veřejných debatách šéfredaktor Gazety Wyborczej Adam Michnik. Vyslovuje domněnku, že (svými názory) *Lépe ...odpovídá našemu „liberálnímu“ a hlavně „sekulárnímu“ pojetí světa*. Jinými slovy popisuje nám situace přesně tak, jak je chceme vidět. A zde že pramení náš údiv z toho, co se v Polsku děje. Adam Michnik přitom ze své pozice komentuje pouze nejzávažnější, případně nejzajímavější události polské politiky a jeho participace na veřejné debatě je autorem zveličena. Autor zmiňuje, že polská politika je nesrovnatelná s její českou kolegyní a to proto, že je ovlivňována místními specifiky, která nelze s těmi českými porovnat. Že kdybychom připustili jistou míru odlišnosti, viděli bychom, že *zvolený polský prezident Bronisław Komorowski je méně „moderní“ a Jarosław Kaczyński méně „zpátečnický“*, než jak nám jsou polskými médii představováni. Nicméně odvažuje se posuzovat charisma nové hlavy polského státu, čímž mu dodává dojem nemastného neslaného politika, který volby vyhrál jen díky tomu, že nebyl horší než jeho oponent. *Polské prezidentské volby 2010* pak spíše *celkem dobře charakterizují polskou politickou situaci, než politiku*, a nového přinesly přinejmenším tolik, že vynesly do čela státu novou osobnost, která s sebou už z principu věci přinese celou řadu změn. Navíc úspěch je přinejmenším podmíněn tím, aby kandidát o úřad byl typickým reprezentantem společnosti, která ho má do zmíněného křesla vynést. Formulace, že *Komorowski je zástupcem vzdělanějších a Kaczyński zabodoval u méně vzdělaných* je rovněž snahou o jednoznačnější rozdělení polských voličů. Autor také poukazuje na volební mapu, ze

kteří je patrné, že Polsko bylo volbami víceméně rozděleno na severozápad, stojící za Bronisławem Komorowskim a jihovýchod, jehož favoritem byl Jarosław Kaczyński. Navzdory odlišnostem se je snaží postavit proti sobě a porovnáním zjišťuje, že si jak obě části Polska, tak i oba kandidáti jsou politicky relativně blízko. Tudíž připouští, že vzdělanější, socioekonomicky úspěšnější a městské vrstvy mají mnoho společného s méně vzdělanými, socioekonomicky méně úspěšnými a spíše venkovskými voliči. Tam, kde před chvílí byla hranice napříč celým Polskem, zůstala jen tenká linie. Autor použil k popisu obou táborů takový popis, který by se dal napasovat prakticky na jakoukoliv polskou politickou stranu. Těžko si představit liberála *českého* typu a stejně tak se lze vyjádřit i o větě o polských konzervativních hodnotách. Od kandidáta na post prezidenta se jakýmsi způsobem očekává, že bude naplňovat požadavky voličů kladené na něj coby na hlavu státu a že coby tatáž hlava státu bude nejen dodržovat, ale bude přinejmenším ztělesněním konzervativních hodnot a tradic. Autor v závěru článku připouští, že volby nepřinesly v podstatě žádné překvapení a že ukázaly všední podobu polské politiky. Z posledního odstavce zůstane ve čtenáři rovněž rozporuplný dojem. Jakoby autor zastával myšlenku, kterou vzápětí sám vyvrátí. Zmiňuje-li jména obou uchazečů o křeslo prezidenta, píše o nich v první polovině článku celými jmény, ve druhé půlce patrně došel názoru, že slušnosti bylo učiněno zadost a spokojí se s oslovením příjmením. Nově zvoleného prezidenta Bronisława Komorowského osloví jeho titulem pouze jednou, jinak k úřadu polského prezidenta neprojevuje větší úctu. Tento jev ale pramení z celkového českého pohledu na úřad prezidenta jako takový. Privilegium oslovení "prezident" má v Čechách pouze Tomáš Garrigue Masaryk a Václav Havel. Václav Klaus je tímto titulem osloven spíše přímo, píše-li se o něm v tisku, mnozí autoři si s jeho úřadem hlavu nelámou. Dále budí článek dojem, že neví-li autor, jak vyjádřit domněnky a situace týkající se politiky, opíše je prostě slovem *politika*. Leckdy tak, že není zcela zřejmé, co jím míní.

5.8 Urazil Kaczynského, zřejmě skončí (Ze světa)

„Lech Kaczynski má na rukou krev,“ řekl prostořeký poslanec. Tuskova strana se ho chce zbavit
VARŠAVA „Proč se osudný let do Smolenska zpozdil o 25 minut? Je třeba hledat odpovědi na spoustu otázek, třeba zda prezident nebyl v den katastrofy opilý, či zda nenaléhal na pilota, aby přistál,“ řekl prostořeký místopředseda klubu Tuskovy vládní Občanské platformy Janusz Palikot. V televizi TVN 24 ještě přitvrdil: „Morální vinu za to, co se stalo, nese Lech Kaczynski, on tu cestu zorganizoval. Má na rukou krev.“

Následuje další díl polského seriálu „Platforma kárá Palikota“. Tentokrát však zřejmě nebude stačit obvyklé „tytyty“, místopředseda může přijít o funkci. Strana by jej nejráději vykopla úplně. Koho by se tím zbavila? Asi nejkontroverznějšího poslance, který Polákům pravidelně zvedá obočí. Který neváhá objednat britský červený autobus a hrát na elektrickou kytaru a zpívat na ulici: „Já pro Jarka (Kaczynského) hlasovat nebudu!“ Toho, který na tiskovce o zneužívání žen lublinskou policií držel v jedné ruce umělý penis a ve druhé pistoli, přičemž volal: „Takhle v Lublině vypadalo právo a spravedlnost!“ (narážka na stranu bratří Kaczynských). Muže, díky němuž se v Polsku vžil termín „palikotizace politiky“, což je podle Wikipedie „pejorativní vyjádření provázené užitím nekonvenčních rekvizit při veřejném vystoupení“. Toho, který ztvárnil roli Sýra Brie v polském dabingu francouzského kresleného seriálu. Nyní se zdá, že Palikot přece jen přestřelil. Komentátor listu Rzeczpospolita jej označil za cynika formátu Jerzyho Urbana (tiskový mluvčí komunistického generála Jaruzelského). A jeho spolustraníci věří, že v nadcházejících vnitrostranických volbách neuspěje. Jen tu a tam zazní tiše, že Palikot reagoval na ostrá slova Jaroslawa Kaczynského, který sugeroval, že Komorowski s Tuskem pro vyjasnění katastrofy nehnuli prstem. Sám Palikot médiím vzkázal, že je na dovolené. Na svůj blog však hned ráno pověsil list, který jeho fanoušek poslal Tuskovi: „Palikot říká nahlas to, co si všichni myslí!“ O tom, zda se bude muset „odpalikotovat“ z politické scény, se rozhodne v příštích dnech.

MF Dnes 9. 7. 2010

Článek pojednává o kontroverzní osobnosti polské politiky, což je patrné už z první věty článku. Citáty uvedené hned vzápětí to jen potvrzují. Dále se setkáváme se jménem zmíněného poslance a seznamujeme se s jeho stranickou příslušností. K dokreslení jeho kontroverznosti slouží i vyjádření pro polskou televizi TVN 24. Z další věty (*následuje další díl polského seriálu*) se čtenář dozví, že k podobnému excesu nedošlo v případě poslance a místopředsedy klubu pravicové vládní strany OP Janusze Palikota poprvé. Zřejmě však rovněž je, že obyčejná domluva (*obyčejné „tytyty“*) patrně nepostačí a že dojde k vážnějšímu postihu, autor uvažuje, že *strana by jej nejráději vykopla úplně*. Proč se tak s největší pravděpodobností stane, vysvětluje další odstavec. V něm je popsáno několik výstřelků Janusze Palikota, jimiž čeří vody polské politiky. Z obou uvedených výroků jsou oba zaměřeny proti bratrům Kaczynským, respektive proti jejich straně PiS. Autor s pomocí Wikipedie vysvětluje nový termín, který se právě díky Palikotovi a jeho chování v polské politice usídlil (*palikotizace politiky*). Autor nesympatizuje s ani jednou z uvedených stran, nicméně soudí, že Palikot svými výroky na adresu zesnulého prezidenta *přece jen přestřelil*. Doznává rovněž, že ne všichni jsou zaměřeni proti kontroverznímu poslanci, a ač *jeho spolustraníci věří, že v nadcházejících vnitrostranických volbách neuspěje*, zazní i tu a tam hlasy na jeho obranu, že šlo o reakci *na ostrá slova Jaroslawa Kaczynského*, který předtím slovně zaútočil na Donalda Tuska s Bronisławem Komorowskim. Sám Palikot si však podle

autora za svými názory stojí, což vyjadřuje i příspěvkem na svém blogu. V závěru si autor pomáhá novotvarem „*odpalikotovat*“, kterého užívá ve významu „odejít“.

5.9 Pochod gayů ulicemi Varšavy šokoval katolické Polsko (Ze světa)

Přes 8 000 gayů a leseb pochodovalo ulicemi Varšavy. Akce EuroPride, která se konala poprvé v postkomunistické zemi, převážně katolické Poláky vyděsila. Radikálové se pokusili pochod zastavit.

VARŠAVA, PRAHA Předloni vyvolali v Polsku rozruch Roy a Silo. Dva homosexuální tučňáci. Tito „tatínci“ jednoho dne najdou vajíčko, vysedí ho a později společně vychovávají malou samičku tučňáka. O tom je pohádkový příběh původem z USA, který vydala Kampaň proti homofobii. V převážně katolickém Polsku její výchovný záměr tvrdě narazil. Rodiče se křížovali v představě, že si tento příběh přečtou jejich potomci, křesťanské organizace kritizovaly „experimentování na dětech“. To, co se dělo v ulicích Varšavy v sobotu, museli titíž lidé považovat za úplný „konec světa“. Za „Sodomu a Gomoru“. Polskou metropolí totiž za zvuků řízné hudby protančilo přes osm tisícovek gayů, leseb a dalších lidí, kteří si přejí, aby silně konzervativní země byla tolerantnější. Projely nákladáky vyšňořené nafukovacími balonky a duhovými vlajkami, které symbolizují hnutí za práva sexuálních menšin. I když to jistě nebyla první akce tohoto druhu v zemi, mnozí tradičně uvažující Poláci, pro které je homosexuální chování úchylné a hříšné, byli šokováni. Krajně pravicoví radikálové se neúspěšně pokusili průvod zastavit. EuroPride, pochod homosexuálů pořádaný každý rok v jiném evropském městě, nevyvolal v Polsku silné emoce náhodou. Sexuální menšiny tam lehký život rozhodně nemají. A nepřejí jim ani polští politici. Parlament dosud nepřijal antidiskriminační zákon zamezující znevýhodňování příslušníků nejhrůznějších menšin, který by byl v souladu s normami EU. Postavení svazků osob stejného pohlaví tedy polské právo nijak neupravuje, homosexuálové tak nemohou společně žádat o půjčku, při nemoci nemají právo na informace o zdravotním stavu partnera a v případě jeho úmrtí po něm nemohou dědit ze zákona.

„Říkáme ne barbarství“

„V Polsku panuje silná homofobie, sexuální menšiny jsou v mnoha ohledech diskriminované,“ posteskl si Michal Gondek, který přijel na EuroPride z Bruselu. „Je to úplně jiný svět. Cítíme, že tady jsou dvacet let pozadu za Nizozemím,“ řekl agentuře AP další účastník, Holanďan Ad Bakker. Vyznavači katolických hodnot, jichž je v Polsku většina, si to však nemyslí. „Říkáme ne barbarství,“ hlásal na jednom z protestních shromáždění proti pochodu gayů Artur Górski, poslanec pravicové populistické strany Právo a spravedlnost. „Homosexualitu považují za zlo, které se stále více rozpíná. Chtějí tak radikální práva, že to nelze vůbec pochopit,“ řekl ve Varšavě katolík Stanislaw Wawrzyniak. Ještě před pěti lety tehdejší primátor Varšavy Lech Kaczyński (letos jako prezident tragicky zahynul v letadle u Smolenska) pochod gayů ve městě zakázal. „Od té doby se věci pohnuly kupředu, i když pro nás ne dost rychle,“ řekl pro list New York Times Tomasz Backowski, organizátor letošní EuroPride. Optimisticky dodal, že doufá v legalizaci homosexuálních sňatků v Polsku do tří až čtyř let, když už i v Argentině to udělali minulý týden.

Článek informuje o proběhnuvší akci EuroPride, která se snaží o prosazení práv sexuálních menšin. Autor článku rovněž uvádí, že Polsko se stalo první postkomunistickou zemí, kde takový pochod proběhl. Soudí rovněž, že Poláci byli touto akcí vyděšeni, důvody jejich zděšení objasňuje v článku později. V úvodu se nachází rovněž obrat *převážně katoličtí Poláci* (níže v textu pak obdobné – ne-li přímo stejné – *převážně katolické Polsko*). Jedná-li se o první z obou výrazů, pak se význam celé věty, v níž se inkriminované slovní spojení nachází, dá vyložit několika různými způsoby. Je samozřejmé, že prvním možným výkladem je, že v Polsku žijí převážně katolíci (čili že katolíku je v Polsku většina). Případně se dá věta v kontextu uchopit i tak, že akce vyděsila převážně katolické Poláky (tedy že vyděšení z průvodu homosexuálů byli hlavně katolíci a pak také trochu zbylé obyvatelstvo). Stejně tak (ovšem vzato poněkud ad absurdum) se dá ale tento výraz chápat i tak, že jsou katolíky jen někdy. Vlastní text je uveden návratem o dva roky zpět, kdy v Polsku vyvolala rozruch pohádka o dvou homosexuálních tučňácích, kteří najdou vajíčko a společně ho vylíčí. Tento pohádkový příběh původem ze Spojených států byl vydán Kampaní proti homofobii. Autor nezmiňuje, že příběh dvou tučňáčích tatínek není jen pohádkovou fabulací, ale má svůj základ v reálném světě, kdy v newyorské ZOO skutečně k podobnému případu došlo. Všimá si spíše rozporu mezi pohádkou a jejím výchovným záměrem a odporem polských rodičů. Užívá rovněž výrazů, kterými potvrzuje výraz *katolické Polsko* nacházející se v nadpisu článku (viz zmínka o křížujících se rodičích). Zmiňuje rovněž kritiku ze strany polských křesťanských organizací, kterým se příběh importovaný Kampaní proti homofobii jeví jako *experimentování na dětech*. Celým článkem provází čtenáře obraz Poláka coby bigotního katolíka. Možná právě odtud pramení autorovy biblické příměry o *konci světa* a Sodomě a Gomoře, za kterou museli *titiž lidé* (tj. ti, kteří nesouhlasili s výchovným záměrem příběhu o tučňácích) považovat průvod sexuálních menšin, procházející ulicemi hlavního města. O vlastním průběhu průvodu se dovídáme ze dvou vět, dále se autor zaměřuje spíše na problematiku života sexuálních menšin v Polsku. Odstavec uvádí větou, že průvod EuroPride sice nebyl první akcí podobného druhu v zemi, ale i tak místní obyvatele vyděsil. Budí tak dojem, že by Poláci měli být na podobné akce zvyklí. Pokud v článku není Polák označen jako katolík, je popisován jako *tradičně uvažující*. Pro takového tradičně uvažujícího Poláka je *homosexuální chování úchylné a hříšné*. Autor zmiňuje rovněž neúspěšný pokus krajních radikálů o zastavení průvodu. V dalším odstavci nachází autor přímou spojitost mezi odporem

k průvodu a neúspěšnými pokusy Sejmu o přijetí antidiskriminačního zákona. Vyvozuje z toho závěr, že homosexuální menšiny mají v Polsku složité postavení. Dále popisuje, co všechno je sexuálním menšinám bez přijetí zmíněného zákona odíráno. Předělem je mezititulok (*Říkáme ne barbarství*) tvořený citováním jednoho z transparentů, který se objevil na jednom z protestních shromáždění. Následuje vyjádření účastníků průvodu, kterým se situace související se vztahem k homosexuálům v Polsku nelíbí. Citace jsou převzaty od zpravodajů jiné agentury. Obyvatelé Polska (označení jako *vyznavači katolických hodnot*) s nimi však podle autora nesouhlasí, což je doloženo i zmíněným sloganem z transparentu, který v ruce držel poslanec *pravicové populistické strany* PiS Artur Górski. Dalším účastníkem, který je rovněž proti průvodu, byl Stanislaw Wawrzyniak, autorem označen prostým slovem *katolik*. Další odstavec je posledním a uzavírá tedy celý článek. V něm autor uvádí, že podobná akce měla v polském hlavním městě již před pěti lety, ale byla tehdejším primátorem Lechem Kaczynským zakázána. Neopomíná připomenout, že Lech Kaczynski zahynul při letecké havárii u města Smolensk. Text končí citováním organizátora akce, který pro New York Times zhodnotil míru zlepšení vztahů k homosexuálům. Celý článek je postaven tak, že právě víra je brzdou rozvoje polské společnosti. Autor vůbec nepřipouští ostatní elementy, které by mohly být příčinou tak silného protestu proti akci organizované sexuálními menšinami, popisuje pouze konflikt s vírou. Článek je protkán specifickými výrazy a všeobecně hojně opakovanými zmínkami o katolických (případně tradičních) hodnotách. Je odrazem českého náhledu na víru jako na něco, pro co není v moderní společnosti tolik místa. Složitost situace a jisté zpátečnictví, které v Polsku panuje, je dokresleno poslední větou článku, kde je vyjádřena naděje organizátorů akce na povolení sňatků osob stejného pohlaví, *když už i v Argentíně to udělali minulý týden*.

5.10 „Nechte Kaczynského kříž!“ bouřili se Poláci před sídlem prezidenta.

Vyhráli. (Ze světa)

Před varšavským prezidentským palácem se svedla bitva o velký kříž na památku pádu letadla ve Smolensku. Kříž chtěl budoucí prezident dát převézt do kostela. Tisícovka lidí mu zabránila. Co bude dále?

VARŠAVA, PRAHA Podél kovových zábran se objevuje žena, která u kříže hlídkovala celou noc. S polskou vlajkou v ruce radostně hlásí stovkám lidí: „Vyhráli jsme!“ „Vítězství,“ odpovídají jí lidé a davově začnou skandovat: „Jaroslaw, Jaroslaw!“ na pozdrav bratrovi zesnulého prezidenta, popisuje včerejší demonstraci u

varšavského prezidentského paláce deník Gazeta Wyborcza. Prozatímní boj o dřevěný kříž, který v dubnu po tragickém pádu prezidentského letadla v ruském Smolensku přinesli před prezidentský palác skauti, načas utichl.

Vezmete jeden, přibudou další.

Prezident Bronislaw Komorowski, který vystřídal zesnulého Lecha Kaczynského, před masou lidí kapituloval. Chtěl nechat kříž přesunout do blízkého kostela svaté Anny a domluvil se na tom i s kněžími a skauty. Ne všem se to však líbilo. „Ruce pryč od kříže, hlásaly transparenty v rukou lidí, kteří se v úterní dopoledne shromáždili na náměstí před palácem. Přišlo jich na pět set, a kdo mohl, přinesl jiný kříž jako náhradu. Policisté prostor ohradili zábranami. I proto, že jedna žena se hodlala ke kříži přivázat. Davem šla pověst, že do hlavního města míří jakýsi horal v tiráku a veze náhradní kříž, pokud tento odnesou. Lidé volají: „Braňte kříž!“ Z kostela vycházejí kněží. Lidé se s nimi dávají do debaty a nechtějí je pustit dále. Někteří na ně volají: „Jste policajti, nebo kněží?“ Sem tam zazněly výkřiky jako „Hanba!“, „Jidáši!“ nebo „Zrádci!“. Rozuzlení napjaté situace přichází po poledni. „Kříž zůstane,“ oznamuje Jacek Michalowski, šéf prezidentské kanceláře. „Nepodařilo se provést církevní obřad... Agrese je velká... kříž by neměl být zneužíván k politickým hrám,“ vysvětluje. Byla to však i relativně důstojná demonstrace. Když policista strhl jednomu demonstrantovi batoh s jeho křížem, pak mu ho pomohl nasadit. Kříž není pro Poláky „jen“ náboženským symbolem. Jde hlavně o připomínku leteckého neštěstí z 10. dubna, při němž zahynul Kaczynski, jeho žena Marta a 94 dalších cestujících na palubě prezidentského letadla, včetně šéfu armády. Někteří členové opozice, kterou vede bratr-dvojče Jaroslaw, neúspěšný kandidát na prezidenta, míní, že by křížměl zůstat před prezidentským sídlem do doby, než ho nahradí trvalý památník. Možná na to nakonec nový prezident přistoupí, to včera ještě nebylo jasné. Arcibiskup Tadeusz Nycz vyzývá ke kompromisu - záruce, že na místě kříže bude památník. Premiér Donald Tusk chce počkat, až opadnou emoce. „Tahat kříž do politiky je za hranicí dobrého vkusu. Bitky o něj teď potřebuje Polsko nejméně,“ řekl. Policejní zásah bere jako poslední možnost. Zkrátka harmonie v polské politice, způsobená neštěstím ve Smolensku, skončila. Komorowski porazil v červenci ve volbách Jaroslawa Kaczynského a prezidentskou přísahu by měl složit v pátek. Možná, že podobně vyvane časem i zlepšení tradičně napjatých polsko-ruských vztahů, které od dubna následovalo. Rusové sdíleli polský smutek a slíbili spolupráci při vyšetřování příčin pádu letadla, jehož pasažéři mířili uctít památku 22 tisíc polských vojáků zabitých Stalinem v roce 1940 v Katyni. Jenže polští vyšetřovatelé si stěžují, že dokumenty a jiný materiál z Ruska mají zpoždění. Poláci přitom chtějí zjistit, zda nese někdo v Polsku za pád letadla odpovědnost. V Moskvě stížnosti zatím nekomentují, píše agentura AP.

MF Dnes 4. 8. 2010

Článek začíná zhuštěným popisem události. Autor popisuje demonstraci proti odstranění dřevěného kříže slovem *bitva*. Toto slovo evokuje ve čtenáři obraz pouličních bojů, snaží se vykreslit průběh celého sporu poněkud ostřejší optikou. V článku však nenajdeme jediné místo, které by vysvětlovalo opodstatnění takového popisu. V úvodu je informace přejatá z deníku Gazeta Wyborcza, ve které se dozvídáme, že kříž byl stržen i přes

noc. Kdo vůbec kříž před prezidentský palác instaloval (skauti) a kvůli kterému vypukl *prozatímní boj* o jeho zachování je zmíněno jednou větou na konci prvního odstavce. Slovo *boj* zapadá do autorova konceptu bitvy o kříž, není ale jasné, kolik lidí přesně se oněch bojů o kříž zúčastnilo. Na začátku článku je jejich počet popsán jako tisícovka, pak se ale dočítáme, že demonstrujících *přišlo na pět set*. Ona druhá zmínka o počtu demonstrujících se nachází v jednom ze dvou odstavců, které částečně popisují průběh akce. Stejně tak do konceptu boje zapadají zmínky o neznámé ženě, která *hlídkovala u kříže*, případně obraz prezidenta, který *před masou lidí kapituloval*. Vzápětí najde čtenář vysvětlení mezititulku (*Vezměte jeden, přibudou další*), neboť se dočítá, že kdo z demonstrujících mohl, přinesl dřevěný kříž jako náhradu a dokonce že do hlavního města údajně míří řidič kamionu, který veze kříž náhradní, kdyby byl tento odstraněn. Dovídáme se také, že se protest proti odstranění kříže neobešel bez účasti policie, která musela například zasahovat, když se jedna žena pokusila ke kříži přivázat, což bylo podle autora jedním z důvodů, proč policie dřevěný kříž ohradila zábranami. K vykreslení celé situace přispívá i zmínka o výrocích, které z davu zaznívaly (*Jidáši!, Hanba!, Braňte kříž!*). Jak se demonstranti dozvěděli o úspěšnosti protestu, zjistí čtenář hned vzápětí, když před ně předstoupil šéf prezidentské kanceláře s oznámením, že kříž zůstane na svém místě. Autor pak mění názor na průběh akce a uznává, že demonstrace byla *relativně důstojná*. Toto tvrzení vzápětí vysvětluje popisem situace, kdy zasahující policista pomohl jednomu z demonstrantů nasadit batoh, který mu sám předtím strhl. V dalším odstavci je čtenáři připomenuto, z jakého důvodu vůbec kříž před prezidentským palácem stojí. Autor zde zesnulého prezidenta Lecha Kaczyňského opisuje pouze jeho příjmením a dopouští se chyby, když jeho ženu uvádí jako Martu (zesnulá první dáma se jmenovala Maria, Marta je jejich dcerou a ve vládním speciálu se při jeho poslední cestě nenacházela). Zmiňuje také nepřimo, že demonstrace nachází podporu v polské opozici, která je vedena bratrem Lecha Kaczyňského Jarosławem a která se domnívá, že by kříž měl být přenesen do kostela až tehdy, kdy bude nahrazen trvalým památníkem. Naproti tomu premiér Donald Tusk soudí, že by se celý spor měl řešit, až opadnou emoce spojené s národní katastrofou. Článek je uzavřen konstatováním, že harmonie, která v polské politice nastala po katastrofě u Smolenska, je ta tam a následuje úvaha, zdali nebude podobný i vývoj *tradičně napjatých* vztahů mezi Polskem a Ruskem. Tuto domněnku autor dokládá slovy, že havárie nebyla ještě zcela vyšetřena a polská strana stále marně čeká na dokumenty, které jim měly být z Ruska zaslány.

6. Mediální obraz

S ohledem na články, které se v roce 2010 objevily na stránkách MF DNES, a to ať už v sekci Ze světa, nebo v sekci Názory, je patrné, že z pohledu českých novinářů byly dvěma hlavními událostmi smolenská havárie polského vládního letounu a s tím spojené předčasné prezidentské volby. Ničivým povodním, které zasáhly Polsko v květnu, je věnováno jen několik samostatných článků, situace je spíše popisována v širším okruhu a s ohledem na stav v Česku, které povodním rovněž neuniklo. Dále se na stránkách MF DNES nachází značná část článků, které informují o událostech, jež souvisejí s Polskou religiozitou. Na tyto situace se ale podívejme popořadě, s tím, že je seřadíme podle míry závažnosti, vyjádřené množstvím článků týkajících se jednotlivých témat.

6.1 Obraz neštěstí ve Smolensku

Na prvním místě (co do výskytu článků spojených s tímto tématem) je letecké neštěstí z 10. dubna 2010, ke kterému došlo u ruského Smolensku nedaleko Katyně, kde byla v roce 1940 zavražděna část polské inteligence a osob z církevních i armádních kruhů. Právě přítomnost Katyně hraje ve člancích velkou roli, novináři hledají v havárii symboliku spojenou právě s událostí z roku 1940. Svoji roli plní i fakt, že se jednalo o její 70. výročí. *Hrozivě symbolická událost* (Tragédie může pomoci usmíření, 12. 4. 2010), *dvojnásob děsivý symbol* (Polské slzy, 12. 4. 2010), o havárii letounu píše také jako o „*nové katyňské tragédii*“. (Do dvou měsíců budou Poláci znát jméno nového prezidenta, 14. 4. 2010) S ohledem na závažnost události byla letecké katastrofě věnována celá sekce, nazvaná „Polská tragédie“. Na stránkách MF DNES ji mohli čtenáři nalézt 12., 13., 15. a 16. dubna 2010. V této sekci (a nejen v ní) bylo smolenské neštěstí rozebíráno prakticky do detailu. Čtenář byl postupně seznamován s postupy vyšetřování, přičemž nejprve byl prostor věnován spíše domněnkám a až poté byly informace upřesňovány. Při čekání na zveřejnění záznamů získaných z tzv. „černých skříněk“ spekulovali mimo jiné o technické závadě, která však byla v zápětí vyloučena. V úvahu brali pilotovu špatnou komunikaci s řídicí věží. *Vysvětluje si to tak, že piloti polského vládního Tu-154 neuměli dobře rusky. „Mluvili, ale čísla pro ně byla dost složitá,“ říká Plusin* (pozn.: Pavel Plusin - ředitel letového provozu na letišti ve Smolensku). *Polská média však píše o tom, že kapitán mluvil plynule rusky* (Další verze neštěstí u Smolenska: pilot špatně nastavil výškoměry letadla, 13. 4. 2010) V tomtéž článku je zmíněna i možnost pilotova chybného nastavení výškoměrů. *Kapitán stroje Tu-154 mohl například*

špatně nastavit výškoměry. V Rusku se totiž používá jiný systém udávání výšky letadla než ve zbytku světa (s výjimkou Číny), a pokud si to pilot neuvědomí, může dojít snadno k tragédii. Neznalost jazyka je však vyvrácena polskou stranou, protože se dočítáme, že záznamy (z „černé skříňky“) obsahují komunikaci ve třech jazycích: polštině, ruštině a angličtině. Mohlo se tedy stát, že jednou z příčin katastrofy byla jazyková bariéra? Že polský pilot Arkadiusz Protasiuk neuměl dobře rusky? Pilotovi kolegové něco takového včera znovu kategoricky vyloučili. „Arek“, jakmu říkali, prý perfektně ovládal jak ruštinu, tak angličtinu. A letiště ve Smolensku prý navíc dobře znal. Jednou je čtenáři předloženo, že letiště ve Smolensku nedisponuje technickým vybavením nezbytným pro přistání v mlze, jindy se v novinách nachází informace přímo o špatném stavu letiště, o kterém však polští piloti museli být informováni. Ruské ministerstvo zahraničí prý v březnu oficiálně varovalo polskou stranu před tím, že letiště ve Smolensku, kde v dubnu havaroval speciál s prezidentem Lechem Kaczyńským na palubě, je zanedbané a že se nehodí pro přistávání civilních letadel. (Letiště Smolensk je problém, varovali Rusové před katastrofou, 17. 8. 2010) Od začátku ale novináři spekulují o možném vlivu velitele vzdušných sil, který byl rovněž na palubě, nebo rovnou o příkazu prezidenta Kaczyńského, který si mohl přistání ve Smolensku jednoduše vynutit (viz níže). Nicméně ani po zveřejnění záznamů z „černých skříněk“ není čtenáři katastrofa objasněna. Ani zveřejnění děsivého záznamu černých skříněk z polského vládního letounu, který 10. dubna havaroval u Smolenska, neodhalilo vše o příčinách katastrofy, nacházíme v článku „Velká polská tragédie se mění ve velkou blamáž“ (3. 6. 2010). Jedenačtyřicetistránkový přepis posledních chvil letounu Tu-154, v jehož troskách zahynul polský prezident Lech Kaczyński, jeho manželka a dalších 94 lidí, nicméně svědčí o fatálním selhání posádky. ... Pilot nejspíše nadřadil snahu zalíbit se či obavy o kariéru normálnímu pudu sebezáchovy, může se čtenář dočíst v tomto článku, přičemž toto tvrzení znovu ukazuje na roli (nyní spíše nepřímou) Lecha Kaczyńského. Zvláště dáme-li si ji do souvislosti s vyjádřením, že stres kapitána mohlo prohloubit i vědomí, že jeden z jeho kolegů musel před časem vládní letku opustit, protože nepřistál s polským prezidentem kvůli nepříznivým klimatickým podmínkám v gruzínském Tbilisi, ale v Ázerbájdžánu. Kaczyńského to tehdy velmi rozlítlo (Chyboval kapitán letounu, nebo ho k riskantnímu přistání nutili?, 12. 4. 2010) Podle jednotlivých citací je možné vypozařovat jistou rozporuplnost, která panuje při snaze o složení obrazu havárie u Smolenska. K dovršení všeho vyvstala na podzim roku 2010 otázka, zdali byly z místa neštěstí vyzvednuty všechny ostatky obětí tragické události. Dokladem toho je i článek „Či

jsou kosti ze Smolenska?“ (24. 9. 2010), který informuje o nálezů lidských kostí v místě havárie. *Skupina polských motorkářů přivezla z cesty do Ruska nález, který v jejich zemi vyvolal poprask. Na místě dubnové tragické nehody prezidentského letadla u Smolenska objevili lidské kosti. Zmatek při vyšetřování tak mohl vést i k záměně ostatků, což ostatně potvrzuje i další z textů. Pozůstalí po obětech dubnového leteckého neštěstí u Smolenska se obávají, že do hrobů pohřbili ostatky cizích lidí. Podle právníka pozůstalých byl totiž v pitevních zprávách ruských patologů takový zmatek, že v rakvích zapečetěných už v Rusku mohly skončit různé části těl.... Zmatené prý bylo i číslování ostatků. V jednom případě údajně nesouhlasila ani barva očí oběti.* (Pozůstalí oběti od Smolenska se obávají, že pohřbili cizí těla, 18. 12. 2010) S průběhem vyšetřování nebyl spokojen ani Jarosław Kaczyński. *Včera dokonce pohrozil tím, že bude požadovat exhumaci Lechova těla. Nezdá se mu totiž způsob, jakým ruští patologové zkoumali ostatky jeho bratra. Podle polských médií totiž při pohledu na fotografie z pitvy Kaczyński na jedné z nich viděl části jiného těla.* (Čí jsou kosti ze Smolenska?, 24. 9. 2010)

6.2 Obraz Lecha Kaczyńskiego

Jedním z největších témat uvnitř rámce daného katastrofou byla osoba prezidenta Kaczyńskiego, který v troskách zahynul. Svědčí o tom i jakákoliv zmínka o smolenské havárii. Mezi oběti je na prvním místě vždy zmíněn Lech Kaczyński, poté první dáma Maria, přičemž ostatní členové delegace jsou popsáni jako další cestující. *V troskách stroje zahynul polský prezident Lech Kaczyński, jeho žena a dalších 94 lidí.* (Poláci dostali záznamy o havarovaném letounu, 1. 6. 2010) Setkáme se i s tím, že je zmíněn pouze prezident, jako je tomu například při informaci o *vyšetřování nehody, při níž zahynul polský prezident Lech Kaczyński a další představitelé státu* (Čí jsou kosti ze Smolenska?, 24. 9. 2010). Dalším způsobem, jak jsou oběti havárie popsány, je: *Ruské úřady včera začaly odklízet trosky havarovaného letounu, ve kterém nedaleko Smolensku tuto sobotu zahynul polský prezident Lech Kaczyński a jeho početný doprovod.* (Trosky opouštějí místo tragédie, 15. 4. 2010) Podrobnější výčet lze nalézt jen v několika článcích. *V Katyňském lese u Smolenska totiž kromě téměř celé prezidentské kanceláře, vicemarášalků Sejmu Krzysztofa Putry a Jerzyho Szmajdzinského zahynuli také místopředsedkyně senátu, guvernér národní banky, řada poslanců a senátorů, šéf Ústavu paměti národa, šéf generálního štábu, náměstek ministra kultury a také členové takzvaných Katyňských rodin, což je organizace, která sdružuje pozůstalé po obětech katyňského masakru.* (Polské slzy, 12. 4. 2010) *V letadle u Smolenska*

však nezemřela pouze polská politická elita. O život přišel i guvernér Polské národní banky, šéf Institutu paměti národa či hlava olympijského výboru. ... Nejvíce však tragédie zdecimovala armádní velení. Vedle prezidenta coby vrchního velitele ozbrojených sil v letadle cestovali i náčelník generálního štábu a velitelé vojenského námořnictva i pozemních a vzdušných sil. (Kdo vystřídá Kaczynského? Bratr zřejmě ne, 12. 4. 2010) S pokusem o vypsání všech obětí, které zahynuly v troskách letounu, je čtenář seznámen ve výčtu „Zemřeli na palubě“ (12. 4. 2010), jména některých však chybí, jako například místopředsedkyně výše zmíněných *Katyňských rodin* Anna Maria Borowská, o které je zmínka ve článku „Anna (82) letěla poprvé v životě. Do Katyně“ (14. 4. 2010), zatímco jméno Janusze Krupského (vedoucí Úřadu nespravedlivě stíhaných) je v seznamu uvedeno dvakrát. Představitelé *Katyňských rodin*, kteří se účastnili cesty do Katyně, najde čtenář vyjmenované pod článkem „Katyni žil a kvůli ní i zemřel“ (12. 4. 2010) Pomíneme-li však výčty obětí, jsou ostatní členové delegace, která zahynula v troskách letadla, uvedeni v těch článcích, kdy se jejich jméno týká tématu. Čtenář je na stránkách MF DNES seznámen se životem Lecha Kaczynského, je popisován i jeho kariérní postup. *Jako malý hrál ve filmu (pozn.: O dvou, kteří ukradli měsíc), pak vystudoval práva, na univerzitě také učil. Působil v polské protikomunistické opozici, zakládal politické strany. Byl poslancem i senátorem, šéfem Nejvyššího kontrolního úřadu, ministrem spravedlnosti, varšavským primátorem i hlavou polského státu. (Z dětského herce prezidentem, 12. 4. 2010) Zároveň je Lech Kaczynski popisován jako velice kontroverzní osobnost polské politické scény. Byl to velmi kontroverzní politik, píše se o něm v článku „Měl rád Čechy, měl rád Prahu“ (30. 12. 2010). Je rovněž popisován jako člověk *svéhlavý, ... bigotní, protievropský, průbojný, vlastenecký, neústupný* (Život a doba soudce Lecha Kaczynského, 13. 4. 2010), který se nebál hájit zájmy Polska. *Mnozí ho neměli rádi pro jeho buldočí urputnost, s jakou se pouštěl do nejrůznějších střetů. Jen málokdo mu však upíral právo nazývat se silným politikem. Lech Kaczynski, hluboce věřící katolík, proslul také nekompromisní snahou o vymýcení korupce i zdánlivě malichernými spory s Evropskou unií. (Z dětského herce prezidentem, 12. 4. 2010) Popularitu mu zajistila právě ona neústupnost a urputnost. Jeho návrhy na zvýšení trestní sazby pro vrahy na dvojnásobek mu zajistily sedmdesátiprocentní podporu obyvatel i ve chvílích, kdy se Buzkův kabinet propadal na dno oblíby. ... Jako varšavský starosta v letech 2002 až 2005 vedl kampaň proti hospodářské kriminalitě, zakazoval pochody homosexuálů, založil Muzeum Varšavského povstání a historickou komisi, která měla vyčíslit škody způsobené městu okupanty. Stal se otevřeným**

zastáncem trestu smrti. (Život a doba soudce Lecha Kaczyńskiego, 13. 4. 2010) Vlastenectví se pak mimo jiné projevilo i ve schvalování zákonů. Svéhlavost mu ale zároveň podle novinářů politicky uškodila. Vznikaly nejpodivnější zákonné návrhy (o školních uniformách, povinné vlastenecké četbě, zabavování automobilů za 0,5 promile, odebrání řidičáků neplatičům alimentů, zákazu vycházení pro nezletilé) ... Lech Kaczyński nebyl příliš nadstranickým prezidentem. Je pravda, že pamatoval na často zapomenuté postavy protikomunistického odboje a zastával se chudých a bezmocných. Zároveň však nevynechal příležitost, jak uškodit vládě premiéra a potenciálního protikandidáta Donalda Tuska. (Život a doba soudce Lecha Kaczyńskiego, 13. 4. 2010) Svým politickým stylem byl přirovnáván k českému prezidentu Václavu Klausovi, o jehož přátelství k Lechu Kaczyńskému je čtenář rovněž informován. „On byl Polákem se vším všudy. Jemu šlo opravdu o zájmy jeho národa, neusiloval o to, aby mu poklepávali na ramena v Berlíně, Paříži, Moskvě či Washingtonu. Vždy zastával jasné postoje a v tom jsme si absolutně rozuměli.“, řekl o něm prezident Klaus v rozhovoru „Klaus: Tak blízko jsem neměl k žádnému státníkovi“ (12. 4. 2010). Nacházíme i domněnky, že jeho naturel mohl mít za následek i havárii letounu ve Smolensku. V některých článcích je totiž rozvíjena teorie, že na pádu letadla měl svůj podíl, kdy mohl pilotu letadla i přes nepříznivé podmínky přikázat přistát na letišti ve Smolensku. ...přiživil (pozn.: Walesa) spekulace o tom, že piloty k přistání nutil sám prezident (Walesa: Zveřejněte telefonát bratří Kaczyńských, 3. 6. 2010). Posloužit může i informace o tom, že havárii zavinili obrovský stres a možná i tlak na kapitána (Chyboval kapitán letounu, nebo ho k riskantnímu přistání nutili?, 12. 4. 2010). Tuto verzi lze nalézt i ve článku „Vybavuji si ten strašlivý chlad Leszkova těla“ (MF DNES, 15. 7. 2010), kde se dočteme, že tlak na pilota mohl vyvíjet velitel vzdušných sil generál Blasik ... nebo sám Lech Kaczyński. Těto asi nejzávažnější hypotéze ovšem stenogramy, alespoň v takové podobě, v jaké jsou, nenasvědčují. Jedenáct minut před tragédií je na pásce slyšet hlas šéfa protokolu Mariusze Kazany, který pilotům oznamuje, že prezident nerozhodl, co dělat, což jeho podíl na havárii vyvrací. Jinými slovy, přistání za každou cenu nenařídil. (Walesa: Zveřejněte telefonát bratří Kaczyńských, 3. 6. 2010). Nicméně dožil-li by se Lech Kaczyński prezidentských voleb, neměl by podle novinářů valnou šanci uspět. Dočítáme se to mimo jiné v jednom z analyzovaných článků, ale také v ostatních textech. Valnou podporu už však neměl ani Lech Kaczyński. Kdyby se polský prezident dožil letošních prezidentských voleb, pravděpodobně by o post hlavy státu přišel. (Kaczyński kanduje na prezidenta, 27. 4. 2010) Ale strana PiS s ním

jako se svým kandidátem počítala. *Nejsilnější polská opoziční strana Právo a spravedlnost (PiS) na víkendovém sjezdu vzkázala současnému prezidentovi Lechu Kaczyńskému, ať se znovu uchází o funkci hlavy státu.* (Polští konzervativci vyslali do boje znovu Kaczyńského, 8. 3. 2010) Z lidského hlediska je Lech Kaczyński čtenáři představen jako člověk s vytříbeným chováním. *Patřil k těm prezidentům, kteří novináři nepohrdají. Kteří se k nim, tak jako ke všem ostatním, chovají více než jen profesionálně. Před třemi lety jsem na summitu středoevropských prezidentů měla tu čest vést s ním rozhovor. Podal mi ruku na uvítanou a posadil se. Pak si najednou zase stoupl. Když zachytil mé rozpaky, řekl: „Nejprve dáma,“ a pokynul rukou na druhé křeslo.* (Vzpomínala jsem. Na dva slušné lidi, 12. 4. 2010), ale (poněkud úsměvně) nepraktický. *„Já jsem poměrně nepraktický člověk, zejména v případě některých prací v domácnosti, o čemž by mohla vyprávět moje manželka. On to měl ještě daleko více rozvinuté, paní Kaczyńská byla v tomto směru jeho andělem strážným, který se staral o detaily v jeho oblečení až po to, co má v kapse. Ona mu neuvěřitelně pomáhala.“* řekl o něm Václav Klaus. (Klaus: Tak blízko jsem neměl k žádnému státníkovi, 12. 4. 2010) Tak však mohou Lecha Kaczyńského popisovat pouze lidé, jimž byl poněkud důvěrněji známý, kdežto jeho mediální obraz je tvořen spíše jeho vystupováním v politických kruzích. S jeho ženou Marií se v článcích setkáváme spíše sporadicky. Nejvíce se o ní dozvídáme z rozhovoru „Já svého muže obdivuji“ (25. 1. 2010). I tak ale lze říci, že to byla žena laskavá a inteligentní. Takto se o ní vyjádřil maršálek Senátu Bogdan Borusewicz. *Byla to velmi srdečná žena, která má vlastní názor. Názor, který není vždycky shodný s názorem jejího muže. A Kaczyński si jejich názorů cenil.* (S Leškem mě spojovalo opravdové přátelství, 13. 4. 2010) Zmínky o ní spíše vzpomínkového (Vzpomínala jsem. Na dva slušné lidi, 12. 4. 2010; Klaus: Tak blízko jsem neměl k žádnému státníkovi, 12. 4. 2010), případně informativního charakteru souvisejícího s okolnostmi tragédie a pohřbu prezidentského páru. (Přijíždějí identifikovat milované. Leckdy to nejde, 13. 4. 2010; Zemřelou první dámu převezli do Varšavy, 14. 4. 2010) Samotný pohřeb však provázal odpor části obyvatel Polska, neboť nesouhlasili s umístěním ostatků prezidentského páru na hrad Wawel. (viz analyzované články) *A právě tato skutečnost vyvolala u mnoha Poláků nevoli. Ne, že by si Kaczyńského nevážili nebo nelitovali jeho tragické smrti. Nikdo nezpochybňuje, že si Kaczyński zaslouží důstojné místo odpočinku. Ale Wawel? Místo, kde leží svatí i polští králové? To je na mnohé Poláky příliš. Už v úterý, kdy padlo rozhodnutí o Wawelu, se v Krakově sešly k protestu stovky*

lidí. Včera pak neshody pokračovaly, ale nezměnilo se nic. Kaczynští spočinou v kryptě wawelské katedrály. (Piloti už věděli, že letadlo spadne, 15. 4. 2010)

6.3 Obraz Jaroslawa Kaczynského (na pozadí prezidentských voleb)

Že byli Kaczynští pochováni právě tam, je zásluhou Jaroslawa Kaczynského, jenž je další významnou postavou, jejíž jméno se objevuje v článcích týkajících se Polska. *Překrásný Wawel coby místo posledního odpočinku pro prezidentský pár prý vybrala rodina - hlavně Kaczynského bratr Jaroslaw a dcera Marta - spolu s představiteli vlády.* (Kaczynští spočinou na místě, kudy kráčely dějiny, 14. 4. 2010) Z počátku je Jaroslaw zmiňován zejména v souvislosti s leteckým neštěstím, záhy ale nejen s ním. Dovídáme se, že Jaroslaw *byl vždy považován za tvůrce politické strategie obou dvojčat.* (Kaczynski bodoval, vyhraje i volby?, 2. 7. 2010) Potvrzením je připomínka z roku 2005, kdy byl Lech Kaczynski zvolen prezidentem. „*Hlásím, že jsem splnil zadání,*“ *řekl před pěti lety Lech Kaczynski, když se dozvěděl, že vyhrál prezidentské volby. Komu to hlásil? Svému bratru Jaroslawovi, šéfovi strany Právo a spravedlnost.* (Kaczynski kandiduje na prezidenta, 27. 4. 2010) Ad absurdum je pak tato situace popsána v jednom z analyzovaných článků. (Lech a jeho kat, 12. 4. 2010) V textech je čtenáři nejčastěji (ne-li přímo vždycky) připomínán sourozenecký vztah mezi oběma politiky: *bratr zemřelého Lecha Kaczynského* (Jaroslaw musel potvrdit: Tohle tělo patří mému dvojčeti, 12. 4. 2010), *dvojče Jaroslaw* (Kdo vystřídá Kaczynského? Bratr zřejmě ne, 12. 4. 2010) nebo *prezidentův bratr* (Polské slzy, 12. 4. 2010) a také to, že Jaroslaw byl *o 45 minut starší.* (Život a doba soudce Lecha Kaczynského, 13. 4. 2010) Čtenář je rovněž seznámen s tím, že Jaroslaw Kaczynski měl být původně na palubě letounu Tu-154 také. A že jen shodou okolností do Katyně neodletěl. *Jak uvedl polský list Rzeczpospolita, i on měl být původně členem delegace, která mířila do Katyně. Nakonec se rozhodl zůstat doma. Důvodem byl náhle se zhoršující zdravotní stav matky dvojčat Kaczynských, Jadwigy.* (Jaroslaw musel potvrdit: Tohle tělo patří mému dvojčeti, 12. 4. 2010) Zároveň s touto událostí je od momentu, kdy se v tisku objevují informace o smrti prezidenta, čím dál častěji zmiňována možná kandidatura Jaroslawa Kaczynského na post prezidenta republiky. Pokládají otázku: *Vstoupí nakonec dvojče Jaroslaw do bot zesnulého bratra?* (Do dvou měsíců budou Poláci znát jméno nového prezidenta, 14. 4. 2010) V průběhu týdne, ve kterém byl pohřben jeho bratr s manželkou, do politiky příliš nezasahoval. Dočítáme se, že *se ... vyhýbal veřejným vystoupením, televizním kamerám, účastnil se však maratonu smutečních obřadů* (Kaczynski kandiduje na prezidenta, 27. 4. 2010) a jeho kandidatura byla nejistá. *Sám Jaroslaw Kaczynski*

zatím neřekl nic, od smrti bratra k politickým záležitostem nepromluvil. (Poláci zvolí prezidenta 20. června, 22. 4. 2010) Jarosław Kaczyński je v textech prezentován jako politik neoblíbený (viz analyzované články). Možná i kvůli tomu polští politologové nepředpokládají, že by chtěl do boje o křeslo prezidenta vstoupit. *Podle polských politologů ... není moc pravděpodobné, že Jarosław Kaczyński by do toho šel.* (Do dvou měsíců budou znát Poláci jméno nového prezidenta. 14. 4. 2010) Vzápětí však zaznamenávají, že se stává populárnějším. Vysvětlují si to smrtí jeho bratra, jehož přístup, názory a činy byly doceněny až po jeho smrti. *Poláci jako by docenili úlohu, patriotismus, protikorupční a prolustrační tažení Lecha Kaczyńského až in memoriam.* (Polský boj o křeslo zesnulého, 21. 6. 2010) *Ještě před půl rokem by byla kandidatura Jaroslawa Kaczyńského nemyslitelná. Kvůli svým nesmlouvavým, konzervativním postojům byl tím méně oblíbeným z obou bratrů. ... Tragická smrt Lecha Kaczyńského u Smolensku však veřejné mínění převrátila naruby.... A to tak, že na žebříčky popularity katapultovala muže, který by mohl tragicky zesnulého nahradit alespoň na první pohled. Na fotografiích by se mohlo zdát, že se nic nezměnilo.* (Kaczyński kandiduje na prezidenta, 27. 4. 2010). Jarosław je dokonce zařazen i mezi nejméně oblíbené politiky v zemi. *Přitom právě konzervativní Jarosław Kaczyński byl ještě donedávna jedním z nejméně oblíbených politiků země. Tragédie rodiny však veřejné mínění převrátila naruby. „Lidé si konečně uvědomili, že Lecha Kaczyńského, polského patriota, za života nedocenili. Teď jim to je líto.“* („Měl by to vzít Jarek.“ ozývá se mezi Poláky, 19. 4. 2010) Chtěli-li by tedy voliči udržet jakési kontinuum, je Jarosław nejlepší volbou. Neuvažuje se ale jen o kontinuu politickém, ale i tom vzhledovém. *Pokud by chtěli Poláci ve velké politice udržet myšlenky zesnulého Lecha Kaczyńského, volba by byla velmi jednoduchá. Zřejmě nikdo jiný nemůže být prezidentův lepší nástupce než jeho dvojče Jarosław.* (Kdo vystřídá Kaczyńského? Bratr zřejmě ne, 12. 4. 2010) Novinové články ukazují, že je-li Jarosław uváděn jako nejvhodnější nástupce svého bratra, potvrzuje to i přístupem k vládnoucí Občanské platformě (OP) Donalda Tuska. *Byl to právě Sikorski, kdo musel jako šéf diplomacie prezidentova bratra o havárii informovat. „Právě jsem se holil, když zazvonil telefon. Když jsem se dozvěděl, že všichni zahynuli, řekl jsem: To je výsledek vaší zločinecké politiky. Nekoupili jste nová letadla,“ uvedl Kaczyński.* („Vybavuji si ten strašlivý chlad Leszkova těla“, 15. 7. 2010) Novinářům se pak nabízí hledat v bratrech Kaczyńských obdobu rodiny Kennedyů. *Kaczyńští by mohli být takovou evropskou obdobou Kennedyů, říkali příznivci zakladatelů strany Právo a spravedlnost už ve chvíli, když se sešli v Krakově na pohřbu zesnulého prezidenta Lecha*

Kaczynského. (Polský boj o křeslo zesnulého, 21. 6. 2010) Ačkoliv novináři zaznamenávají vzrůstající popularitu Jaroslawa Kaczynského, průzkumy mu tolik šancí nedávají. Je ale možné, aby Kaczynského v prezidentském křesle vystřídal Kaczynski? Průzkumy veřejného mínění ukazují, že to příliš pravděpodobné není. Je sice jedním ze dvou kandidátů, kteří mají největší podporu veřejnosti (26 procent), ale musel by porazit současného maršálka Sejmu Bronislawa Komorowského, kandidáta vládní Občanské platformy. (Kaczynski kandiduje na prezidenta, 27. 4. 2010) Ve chvíli, kdy už je znám termín prezidentských voleb, se objevují spekulace, zdali nebude chtít jeden z kandidátů využít smolenské katastrofy ve svůj prospěch. Je pravděpodobné, že kampaň ve stínu národní katastrofy opravdu nebude tak vyhrocená. Ale zároveň je možné, že někteří kandidáti v ní budou chtít obrovskou symboliku smolenského neštěstí využít. Či zneužít. (Polské poslední sbohem, 19. 4. 2010) Podobné spekulace však nejsou jevem ojedinělým. Objevují se i v souvislosti s instalací kamenné pamětní desky, která má připomínat oběti leteckého neštěstí a která má být na Wawelu umístěna na konci června. Již se však vyskytly hlasy, které připomínají, že se v tomto termínu mají konat prezidentské volby. A že by usazení desky mohl využít kandidát svázaný s politickým hnutím zesulé hlavy státu. (Poláci zvolí prezidenta 20. června, 22. 4. 2010) Tím se postupně dostáváme k prezidentským volbám, kde si nejprve přiblížíme způsob, jakým je prezentován Jarosław Kaczynski. Tomu s přibližujícím se termínem voleb navzdory předpokladům stoupají preference. Předseda polské konzervativní strany Právo a spravedlnost Jaroslaw Kaczynski už v prezidentských volbách není zcela bez šance. Dvojče nedávno tragicky zesnulého prezidenta Lecha Kaczynského by volilo nyní 41 procent Poláků. (Jaroslawu Kaczynskému rostou preference, 12. 5. 2010) K vítězství ve volbách mu má pomoci i stejný předvolební spot, jaký měl jeho bratr. Jaroslaw Kaczynski vypadá stejně jako jeho tragicky zesulé dvojče Lech. I on kandiduje na prezidenta. A nyní dokonce promlouvá k lidem ve volebním spotu, který je natočen v podobném aranžmá a v podobné pracovně, v jaké před pěti lety svůj klip natáčel jeho bratr. (Jaroslaw Kaczynski natočil podobný spot jako jeho bratr, 5. 6. 2010) Čtenáři se však mohou dočíst i o jeho předvolebních přešlapech. „Povinností každého muže je zasadit strom, postavit dům a zplodit syna,“ komentoval mluvčí volebního štábu Pawel Poncyłjusz spot, v němž Jaroslaw Kaczynski kromě jiného sází stromy. Mluvčí se tímto výrokem totiž dopustil nepříjemného faux pas. Každý Polák přece ví, že kandidát na prezidenta se nikdy neoženil a děti nemá. (Jaroslaw Kaczynski natočil podobný spot jako jeho bratr, 5. 6. 2010) Tímto krokem se stal terčem útoků ze strany poslanců OP. „Nemá ženu,

nemá děti. Nemůže mít představu o tom, co je pro většinu Poláků důležité!“ pustil se do Kaczynského poslanec Občanské platformy Janusz Palikot. (První dámou Kaczynského je polská zem?, 21. 6. 2010) Argumentovali také tím, že Bronisław Komorowski je otcem pěti dětí. „Jako otec pěti dětí vím, že všechno je otázkou volby. Musíte zvažovat, komu koupit boty na zimu, komu kolo na jaro,“ přesvědčoval Poláky v předvolební televizní debatě favorit Bronisław Komorowski, že je dobrý hospodář. Dobrý budoucí prezident. (Kaczynski bodoval, vyhraje i volby?, 2. 7. 2010) Za favorita voleb je považován právě kandidát OP. V textech je tato úvaha podložena volebními průzkumy. List Rzeczpospolita zveřejnil data z průzkumu ústavu Gfk Polonia: Komorowski 42 procent hlasů, Kaczynski 31 procent. Deník Gazeta Wyborcza zase otiskl čísla, k nimž dospěl institut PBS DGA: Komorowski 51 procent, Kaczynski (jenž kandiduje za pravicově-populistickou stranu Právo a spravedlnost) 33 procent. (Poláci zvolí prezidenta, favoritem je Komorowski, 19. 6. 2010) Všimněme si označení strany Právo a Spravedlnost (PiS) jako pravicově-populistické. Toto označení můžeme dát do souvislosti s faktem, že deník Gazeta Wyborcza, z něhož jsou informace čerpány, je prezentován jako tisk zaujatý proti Jarosławu Kaczynskému. „Ti, kterým opravdu záleží na tom, aby nepokračovala polsko-polská válka, kterou v případě zvolení zopakuje Jarosław Kaczynski, musí hlasovat pro Komorowského. Jedině on tu válku ukončí,“ apeloval na voliče v „protikaczynském“ listu Gazeta Wyborcza někdejší první premiér svobodného Polska Tadeusz Mazowiecki. (Polský boj o křeslo zesnulého, 21. 6. 2010) Za voliče Jaroslawa Kaczynského jsou považováni lidé konzervativní, vyznávající katolické hodnoty, a ty chce PiS oslovit sloganem „Polsko je nejdůležitější!“ Heslo cílí ke konzervativním katolíkům, kteří se modlí za blaho země, záleží jim na její budoucnosti, k těm, kdo jsou schopni uznat, že i muži bez žen (jako kněží) mohou odvést kus dobré práce. (První dámou Kaczynského je polská zem?, 21. 6. 2010) Že předvolební kampaň nebude tak poklidná, jak se všeobecně předpokládalo, dokládají i informace spojené s tím, jaké argumenty oba kandidáti užívají. Jako radikálnější z obou nejvážnějších uchazečů o post prezidenta je vykreslován právě Jarosław Kaczynski. Jeho výroky ho dokonce dohnaly i před soud. Začalo to v Lublinu, kde ... prohlásil, že voliči nevybírají jen mezi dvěma kandidáty. Ale rovněž mezi veřejným zdravotnictvím dostupným i těm, kteří nemají nadité peněženky, a soukromými špitály. Komorowski se totiž chystá nemocnice zprivatizovat. Rivalův štáb se otrásl nevolí, vždyť Jarosław Kaczynski v boji o voliče zastrašuje starší lidi, že když zvolí Komorowského, u lékaře se prohnou. („Pane Kaczynski, omluvte se“, 17. 6. 2010) Dále se dovídáme, že soud

dal za pravdu Bronisławu Komorowskiému a Jarosław Kaczyński se za své výroky musel veřejně omluvit. *Soud rozhodl: „Já, Jaroslaw Kaczynski, kandidát na prezidenta Polska, jsem v Lublině dne 9. června 2010 rozšiřoval informaci, že Bronislaw Komorowski chce, aby bylo zdravotnictví zprivatizováno. Informace není pravdivá, ve skutečnosti volební program Bronislawa Komorowského nepředpokládá zprivatizování zdravotnictví,“ toto oznámení musí zaznít na dvou hlavních polských televizních stanicích mezi 19 a 21 hodinou večerní, a to do 48 hodin od chvíle, kdy bude rozsudek pravomocný.* („Pane Kaczynski, omluvte se“, 17. 6. 2010) Ale oproti předchozím předpokladům si v průzkumech veřejného mínění Jarosław nevede špatně. A to i navzdory tomu, že je označován dokonce za nenáviděného. *Polský příběh o tom, jak nenáviděného Jaroslawa, kterého voliči smetli předčasně z premiérského křesla, najednou ten samý dav vynáší k nebesům, má až biblickou dimenzi. Ale pořád není tak čítankový, jak by se mohlo zdát. U voličů vede pořád, byť těsně, Komorowski. 41 versus 37 procent.* (Kaczynski bodoval, vyhraje i volby?, 2. 7. 2010) Souzeno to může být i podle toho, jak si Jarosław Kaczynski vedl v předvolebních debatách, kde se mu podařilo porazit. *„Jaroslaw Kaczynski hrál v předvolební debatě úplně jinou ligu,“ uznali experti výkon uchazeče o post hlavy státu.* (Kaczynski bodoval, vyhraje i volby?, 2. 7. 2010) Novináři si všimají, že u Jaroslawa došlo k určitému posunu ve vedení předvolebních rozhovorů. Hodnotí to dokonce tak, že svými argumenty v debatě *sejmul maršálka sejmu Komorowského ... Vše přednesl pro něj s nebývalým klidem. Marně se maršálek snažil úder vrátit, když volal, že Kaczynski jen slibuje a peníze nerozdává nikdy... Namísto nepodložených útoků vždycky s klidem zalovil ve svých spisech, případně se v televizním studiu s nadhledem postavil a položil svazek přímo Komorowskiému na stůl. A v tom gestu bylo: „Nejdřív si to prostudujte, pane maršálku.“* (Kaczynski bodoval, vyhraje i volby?, 2. 7. 2010) Polskými sociology (čerpaje z rozhovoru s Ireneuszem Krzeminskim) Jarosław není hodnocen jako vhodný kandidát na prezidenta. *„Lech Kaczynski chtěl realizovat jen program své strany Právo a spravedlnost a volba jeho dvojčete bude znamenat znásobení modelu, který zosobňoval Lech. Posilní se konflikt mezi prezidentem a premiérem, což znemožní zavedení reforem, které Polsko potřebuje.“* (Jaroslaw si už nehraje na neviňátko, 3. 7. 2010) Potvrzeno je to i v dalším článku. *Konzervativní Kaczynski je ... nakloněn větším státním výdajům a pozastavení privatizace podniků. Také vystupuje proti předčasnému přijetí eura.* (Velká volba se blíží, favoritem Poláků je Komorowski, 28. 6. 2010) Proto soudí, že Bronisław Komorowski je na tento post vhodnějším adeptem. *Polsko stojí před důležitými reformami školství a*

zdravotnictví, které nevyřeší ani Občanská platforma, ani Právo a spravedlnost, vyžaduje si to spolupráci všech. A to je úloha, kterou by lépe dokázal plnit Komorowski. (Jaroslaw si už nehraje na neviňátko, 3. 7. 2010) Minění, že se voliči Komorowského nakonec zmobilizují (Jaroslaw si už nehraje na neviňátko, 3. 7. 2010), se ukázalo jako pravdivé a Bronisław Komorowski se tak z pozice prozatímního prezidenta (kterou vykonával coby maršálek Sejmu), stal novým oficiálním prezidentem Polské republiky. Navzdory předpokladům ale výsledky Jaroslawa Kaczynského, kterých ve volbách dosáhl, nebyly zanedbatelné (viz analyzované články). I tak se po volbách objevují informace, že Jarosław Kaczynski chce vedení strany opustit a věnovat se vyšetřování dubnové nehody vládního letounu. Šéf polské opoziční nacionálněkonzervativní strany Právo a spravedlnost (PiS) Jaroslaw Kaczynski chce po porážce v červencových prezidentských volbách zřejmě rezignovat na vedení své formace a údajně se věnovat jen vyšetřování dubnové letecké tragédie u Smolenska, při níž zahynul jeho bratr a tehdejší prezident Lech. (Kaczynski chce odejít z vedení strany, 27. 8. 2010) Ačkoliv tato informace nebyla v médiích vyvrácena, čtenář se mohl dozvědět, že se tak nestalo a že Jarosław Kaczynski ve vedení strany zůstal. Důkazem toho je spor s poslankyní Joannou Kluzikowou-Rostkowskou, který se týkal hesla, jež mělo Jaroslawa Kaczynskému pomoci k výhře v prezidentských volbách. Článek je zároveň dokladem o návratu Jaroslawa Kaczynského k jeho někdejšímu politickému stylu. Šéf nejsilnějšího polského opozičního uskupení Právo a spravedlnost... se vrátil k agresivní politice, což jeho odbojná poslankyně začala s několika kolegy kritizovat. Proto přišel v listopadu vyhazov z PiS. Kluziková-Rostkowská ihned přešla do ofenzivy a zveřejnila své plány: založí stranu se zmíněným názvem (pozn.: Polsko je nejdůležitější). (Polsko je nejdůležitější. Ale jen pro mě, ukázal Kaczynski, 21. 12. 2010) Média však neřeší pouze otázku, kdo má ve sporu šanci vyhrát, ale to, zdali se měl Jarosław Kaczynski do sporu vůbec pouštět. Pro polskou politiku je však důležitější odpověď na otázku, zda se Kaczynski vůbec měl do sporu pouštět. Jakákoli mediální prezentace nové strany mu totiž může ubrat voliče unavené jeho arogantní politikou, která neřeší každodenní problémy Poláků. (Polsko je nejdůležitější. Ale jen pro mě, ukázal Kaczynski, 21. 12. 2010)

6.4 Obraz Bronisława Komorowského (na pozadí prezidentských voleb)

Druhým kandidátem na post prezidenta byl dosavadní prozatímní prezident a maršálek Sejmu Bronisław Komorowski. *Komorowski po Kaczynského smrti jako předseda dolní komory parlamentu převzal prezidentské povinnosti a pravomoci.* (Kdo vystřídá Kaczynského? Bratr zřejmě ne, 12. 4. 2010) Je prezentován jako nevýrazný politik (viz analyzované články), který je však na post prezidenta vhodnějším kandidátem, než jakým je Jarosław Kaczyński (viz výše). Bronisław Komorowski se stal kandidátem na prezidentský post ve chvíli, kdy vyšel vítězně z primárních voleb uvnitř PO. Tam se utkal s dosavadním šéfem diplomacie, ministrem zahraničí Radosławem Sikorskim. *Kandidáta ještě nenominovala liberální Občanská platforma premiéra Donalda Tuska. Členové strany ho vyberou v primárních volbách, jejichž výsledky budou známy koncem března. Utká se v nich šéf polské diplomacie Radosław Sikorski a předseda Sejmu Bronisław Komorowski.* (Polští konzervativci vyslali do boje znovu Kaczynského, 8. 3. 2010) Ačkoliv byl favoritem těchto voleb Radosław Sikorski, přednost dostal druhý z obou politiků. *Právě jeho si, podle nejmenovaného zdroje listu Gazeta Wyborcza, nejsilnější vládní strana Občanská platforma vybrala jako svého kandidáta v tajném internetovém hlasování. Oficiální výsledky se však veřejnost dozví až v sobotu dopoledne.* (Tuskovi lidé zřejmě potopili Sikorského, 27. 3. 2010) „Nejmenovaný zdroj“ se ukázal jako pravdivý a o křeslo prezidenta se tak za PO měl ucházet Bronisław Komorowski, i když je popisován jako *smířlivý, tradicionalistický, leč nepřilíš výrazný maršálek Sejmu* (Hledá se „poslušný“ prezident, 26. 3. 2010) a *typický představitel staré gardy.* (Sikorski polským prezidentem nebude. Je až moc světový, 29. 3. 2010) Udržování tradice novinářů nacházejí i v jeho vzhledu, neboť si všímají, že *Komorowski nadále zarputile pěstuje walesovský knírek.* (Hledá se „poslušný“ prezident, 26. 3. 2010) Původně měl být jeho soupeřem Lech Kaczyński (viz výše). Po jeho smrti se stává zatím jediným z nejvážnějších kandidátů a spekuluje se, koho proti němu PiS postaví. Předpokládá se, že pokud se straně PiS podaří najít silného protikandidáta, má šanci ve volbách uspět. Komorowski totiž podle novinářů těží z velké popularity premiéra Tuska. *„Pokud se ... Právo a spravedlnost shodne na silném protikandidátovi, má velkou šanci prezidentské volby vyhrát. Komorowski je totiž relativně nevýrazný politik, který jen těží z velké popularity Tuska.“* (Kdo vystřídá Kaczynského? Bratr zřejmě ne, 12. 4. 2010) Z pozice přechodné hlavy státu bylo v pravomoci Bronisława Komorowského stanovit datum předčasných voleb. *Šéf parlamentní dolní komory podle ústavy ... převzal povinnosti hlavy státu. Ústava rovněž stanoví, že*

*maršálek Sejmu má po smrti prezidenta čtrnáct dnů na to, aby vyhlásil předčasné prezidentské volby. (Do dvou měsíců budou Poláci znát jméno nového prezidenta, 14. 4. 2010) V předvolebních průzkumech je Bronisław Komorowski označován za favorita voleb. (zmíněno výše, Poláci zvolí prezidenta, favoritem je Komorowski, 19. 6. 2010) A to i díky vyjádřením politologů, sociologů (viz rozhovor s Ireneuszem Krzeminskim, Jarosław si už nehraje na neviňátko, 3. 7. 2010) nebo politických kolegů. (vyjádření Tadeusze Mazowieckého, Polský boj o křeslo zesnulého, 21. 6. 2010) Jeho zvolení by uvítali i ekonomové a investoři. *Finanční trhy by uvítaly vítězství Komorowského, protože očekávají jeho hladkou spolupráci s Tuskovým kabinetem při snižování rozpočtového deficitu a při přípravě země na přijetí jednotné evropské měny euro.* (Velká volba se blíží, favoritem Poláků je Komorowski, 28. 6. 2010) Nejen Jarosław Kaczyński byl ale tím, kdo se v předvolebních akcích dopouštěl přešlapů. Bronisław Komorowski byl například terčem kritiky, když bylo na jednom z kamerových záběrů odhaleno, že informace související s vedením státu získává z Wikipedie. *Povolávám Bezpečnostní radu národa, řekl Bronisław Komorowski, který ... převzal podle ústavy pravomoci hlavy státu. Kamery přitom zabraly detail papíru, který držel v ruce. Ten detail byl zajímavější, než se ... mohlo zdát na první pohled. Stránka z Wikipedie s definicí toho, co to vlastně ta Bezpečnostní rada národa je.... Poláci se ptají: Je to v pořádku, že prezident státu bere informace z Wikipedie?* (Kde bere hlava státu informace? Snad ne z Wikipedie, děsí se Poláci, 18. 6. 2010) Případně připomínají některé z jeho výroků. *Jako pěst na oko znělo i jeho filozofování uprostřed povodněmi zalité obce: „Vloni povodně, letos povodně, tak to už se s nimi lidi museli sžít.“* (Kde bere hlava státu informace? Snad ne z Wikipedie, děsí se Poláci, 18. 6. 2010) Zjišťujeme ale, že tyto „boty“ souvisejí s velkým pracovním vytížením Bronislawa Komorowského. *Je stále maršálkem (předsedou) Senátu, zároveň je po státní tragédii podle ústavy hlavou státu a ještě vede prezidentskou kampaň ... Do toho se země, která přišla při dubnovém leteckém neštěstí o politické elity, potýká s povodněmi. Pak tedy všechny ty povinnosti ... padají na hlavu jednoho – Komorowského.* (Kde bere hlava státu informace? Snad ne z Wikipedie, děsí se Poláci, 18. 6. 2010) Podle novinářů však nerozhodne počet chyb, kterých se jednotliví kandidáti během kampaně dopustí, ale rozhodne celková obliba. *Voliči nebudou počítat, kolik kdo udělal na poslední chvíli chyb. Zásadní však bude to, zda většina Poláků bude chtít v čele státu „nudného, hodného“ Komorowského, který půjde premiérovi na ruku.* (Kde bere hlava státu informace? Snad ne z Wikipedie, děsí se Poláci, 18. 6. 2010). Po celou dobu, kdy byly zveřejňovány*

průzkumy veřejného mínění, byl Bronisław Komorowski prezentován jako ten, kdo je v jejich čele. Pouze jednou byl prognostiky za favorita označen jeho nejvážnější soupeř Jarosław Kaczyński. Mimo jiné se setkáváme i s informací, že druhé nejcitovanější tištěné médium, deník Rzeczpospolita, straní (stranilo) bratrům Kaczyńským. *Když ...vstoupil v dubnu do boje o křeslo hlavy státu, ztrácel na ... Bronislawa Komorowského desítky procent. V prvním kole už jen několik. A podle průzkumu GFK Polonia pro list Rzeczpospolita (který dvojčatům Kaczyńským a pravicově konzervativnímu Právu a spravedlnosti soustavně nadržuje) má v posledních průzkumech před volbami 49procentní podporu. Dosud favorit voleb Komorowski tak nyní poprvé během kampaně v průzkumu prohrál. Byl jen o dvě procenta.* Prognózy jsou zdůvodněny rozdělením politické mapy, které je blíže popsáno níže. I přes poslední průzkumy se však Bronisław Komorowski stal prezidentem Polska, a to když ve druhém kole porazil Jaroslawa Kaczyńského o 6 procentních bodů (viz výše). V prvním kole to bylo ještě o procento méně. *V prvním kole Komorowski zvítězil nad Kaczyńským těsným rozdílem pěti procentních bodů, což bylo méně, než předpovídaly průzkumy.* (Velká volba se blíží: favoritem Poláků je Komorowski, 28. 6. 2010) Po nástupu do funkce se musí vyrovnávat s dozníváním událostí souvisejících s dubnovým neštěstím ve Smolensku (viz analyzované články). Bronisław Komorowski totiž, *ač katolík, hned ve svém prvním rozhovoru pro list Gazeta Wyborcza řekl, že dřevěný kříž z prostranství před prezidentským palácem zmizí.* „Nemá špetku taktu,“ *zkritizovali jej rázem jeho političtí odpůrci. A nyní už se o symbol mučednické smrti Krista vztyčený k počtě tragicky zesnulého Lecha Kaczyńského hádá celé Polsko.* (Polsko: Novému prezidentu vadí kříž pod okny, 13. 7. 2010) Můžeme si však všimnout snah o pokojné vyřešení vzniklého konfliktu. *Nyní to prezident zkouší po dobrém. Včera nechal na křídle budovy odhalit pamětní tabuli, která má kříž nahradit. I ta je však zastáncům zachování kříže málo a dožadují se památníku, ne pouhé desky.* (Polský kříž s křížem: u paláce přibyl nový památník, 13. 8. 2010) Čtenář posléze zjišťuje, že kříž před prezidentským palácem, byl v tichosti odnesen do útrob prezidentského sídla. *Byla to téměř konspirační akce. Bez předchozího upozornění přišlo včera ráno několik mužů k dřevěnému kříži před varšavským prezidentským palácem a v tichosti jej rychle odnesli dovnitř. Symbol, který dlouhé týdny budil emoce Poláků, zmizel v kapli paláce.* (Kříž tiše odnesli, Poláci se hádají dál, 17. 9. 2010) Následně bylo rozhodnuto, že bude instalován v nedalekém kostele sv. Anny, v čemž má prezident podporu i ze strany církevní obce. *Jasně je dnes alespoň to, že by kříž měl z paláce brzy zamířit do nedalekého akademického kostela*

svaté Anny. Tento krok má jak podporu prezidenta, tak katolické církve. (Kříž tiše odnesli, Poláci se hádají dál, 17. 9. 2010)

6.5 Obraz volební mapy Polska

Na případu voleb byla dobře zaznamenatelné, jak je novináři dělena polská volební mapa (viz analyzované články). Čtenáři se mohou dočíst, že za Bronisławem Komorowskim stojí spíše vzdělanější a bohatší lidé, kteří pocházejí z větších měst zejména severu a západu země, zatímco voliči Jaroslawa Kaczyňského jsou lidé starší, méně vzdělaní, konzervativní a věřící, zeměpisně obývající jih a východ Polska. *Liberál Bronislaw Komorowski, představitel bohatšího a modernějšího Polska, zvítězil v neděli v prezidentských volbách: dostal 53,01 procenta hlasů. Avšak jeho soupeř Jaroslaw Kaczynski, bratr tragicky zesnulého prezidenta, získal překvapivě velkou podporu. Kaczynski, za nímž stojí chudší a tradičnější část Polska...* (Komorowski je hlavou Polska, Kaczynski bojuje, 7. 7. 2010) Případně, že jeho voliči pocházejí zejména z řad starší generace. (Kaczynski kandiduje na prezidenta, 27. 4. 2010) To mohlo být podle průzkumů některých prognostiků výhodou. *Kaczynskému by mohl nahrát i fakt, že liberálové, příznivci jeho protivníka Komorowského, tradičně úderem začátku července balí kufry a odjíždějí na dovolenou. Zatímco vesměs vesničané, kteří hlasují pro poslance Práva a spravedlnosti, budou v době hlasování spíš doma. Tedy připraveni hlasovat.* (Polsko jde v neděli k volbám, průzkumy favorizují Kaczyňského, 3. 7. 2010) Čtenáři je rovněž vysvětleno, proč jsou při prezidentských volbách prováděny průzkumy veřejného mínění. *V Polsku totiž hlasují v přímé volbě.* (Kaczynski bodoval, vyhraje i volby?, 2. 7. 2010)

6.6 Obraz vztahů s Ruskem

V rámci daném mezinárodními vztahy je nejčastěji zmíněno Rusko a jeho vzájemné vztahy s Polskem. *Pro Polsko jsou vztahy s Moskvou nejkonfliktnější a nejproblematičtější.* (Polsko a Rusko: historie ran a usmiřování, 13. 4. 2010) Příčinu hledají novináři nejčastěji v katyňském masakru, ale čtenáři se dostane i širšího náhledu na polsko-ruské vztahy. *Začněme už válkami v 17. století – boji mezi tehdejšími Moskevským (velko)knížectvím a Polskolitevskou unií. .... Století osmnácté je zase poznamenáno ... trojím dělením, po němž Polsko na 123 let zmizelo z mapy. Bylo to právě Rusko, jež si tehdy odkrojilo největší část země. Samostatnost pak Poláci získali až v roce 1918, ale už následujícího roku museli znovu válčit – s Rusy. ...Potom rok 1939 a pakt o neútočení mezi nacisty a sovětskými bolševiky.*

Rudá armáda tehdy vpadla do Polska ani ne tři týdny po nacistech. Začaly represe, zatýkání, deportace. A Katyň na jaře 1940. (Tragédie může pomoci usmíření, 12. 4. 2010) Katyň je však podle novinářů symbolem polsko-ruské nenávisti. (Naše vina, řekl v Katyni Putin, 8. 4. 2010) O tom, že vztahy mezi oběma zeměmi byly napjaté, svědčí i zmínka o tom, že Kaczyňského návštěva Katyně byla citlivou politickou záležitostí. (I my jsme zodpovědní, řekl ruský poslanec, 15. 4. 2010) Tyto vztahy dostaly další zásah v podobě smolenské katastrofy, která však paradoxně napomohla jejich obnovování. Tohle neštěstí začíná Poláky a Rusy spojovat, místo toho, aby je ještě víc rozdělilo. Možná se rodí katyňský paradox. (Katyňský šok č. 3: Kaczyňski spojil Poláky a Rusy, 14. 4. 2010) Paradox je potvrzen i v dalším článku. Polsko přišlo o svou elitu. Po sedmdesáti letech – a opět u Katyně. Jak se tato hrozivě symbolická událost projeví na polsko-ruských vztazích, jež byly vždy přinejmenším problematické? Paradoxně se teď mohou i zlepšit. Záleží hlavně na Rusku. (Tragédie může pomoci usmíření, 12. 4. 2010) Důkazem má být i popis spolupráce při vyšetřování příčin neštěstí. Po katastrofě nastalo jakési smířlivé období, které je vykreslováno i setkáním ruského premiéra Putina s jeho polským protějškem. Byť šlo o gesta politická, do Katyně letos dvakrát dorazil i premiér Vladimir Putin, první z vysokých ruských politiků po mnoha letech. Poprvé se tu sešel s polským premiérem Donaldem Tuskem krátce před havárií, po tragédii se do Smolensku vrátil utěšit téhož muže. A vlastně i kondolovat celému Polsku. (Do Katyně se sjíždějí Rusové. Hledají pravdu, 15. 4. 2010) Vypovídá o tom i vyjádření jiných ruských politiků. I my Rusové jsme zodpovědní za sobotní letecké neštěstí, při němž zemřela polská elita, prohlásil včera v ruském parlamentu populist Vladimír Žirinovskij. (I my jsme zodpovědní, řekl ruský poslanec, 15. 4. 2010) Ale nejen po katastrofě. Smířlivá slova se nacházela i v projevu, který měl do Katyně připraven Lech Kaczyňski. „Katyň je bolestivou ranou v polských dějinách a otravovala vztahy mezi Poláky a Rusy po celá desetiletí. My Poláci oceňujeme, co Rusko udělalo v posledních letech.“ (Katyňský šok č. 3: Kaczyňski spojil Poláky a Rusy, 14. 4. 2010) V souvislosti s prezidentskými volbami, které v Polsku proběhly na přelomu června a července, v médiích vyvstala otázka, co na jejich výsledky řekne Moskva (viz analyzované články). Souvislost lze hledat ve vztahu, který mezi oběma zeměmi vládl v čase, kdy byl polským prezidentem Lech Kaczyňski, neboť Lech Kaczyňski jako národně konzervativní politik zdaleka nebyl naladěn proruský. (Polsko a Rusko: historie ran a usmiřování, 13. 4. 2010)

6.7 Obraz víry v Polsku

Ve velkém množství článků je čtenářům připomínána polská víra. Často je zmiňováno procentuální zastoupení stoupců katolické víry. V jednom z analyzovaných článků je uveden příklad, jak je na některé jevy (v tomto případě na průvod EuroPride), odehrávající se v Polsku, nahlíženo prizmatem polského katolicismu. Není to však, jak už bylo řečeno, případ ojedinělý. Obrazy víry jsou zachyceny například při popisu prvních okamžiků po zjištění, že letadlo s prezidentem Kaczynským havarovalo. V jednom z článků se píše, že Varšava byla v té chvíli plná polských vlajek a jedna že byla dokonce omotána kolem sochy Krista na Krakovském předměstí, který *jako by pomáhal katolickému Polsku nést těžký kříž celonárodního neštěstí*. (Čekali jsme na prezidenta v Katyni. Marně, 13. 4. 2010) Svědčí o tom i označování lidí, kteří dorazili na pohřeb, slovem poutníci. Čtenář se může dočíst, že *nedocenitelnou službu poutníkům plnili skauti*. (Polské poslední sbohem, 19. 4. 2010) Spojení se slovem pout' nacházíme i v jiných člancích. Například v souvislosti s rozloučením s *Lechem a Mariou Kaczynskými, kteří zemřeli při letecké katastrofě ve Smolensku. Čekající si krátí dlouhou chvíli modlitbami či zpěvem náboženských písní. V noci se chodí ohřívát do okolních kostelů. I proto celé smuteční procesí připomíná nejvíc ze všeho náboženské poutě, jimiž je katolické Polsko proslulé*. (Čekají třeba devět hodin, aby mohli říct své sbohem, 16. 4. 2010) Dokladem o zvyku chodit do kostela jsou informace o účasti v kostelech a vyjádření lidí, kteří se po katastrofě přišli pomodlit za mrtvé. Nacházíme zmínky o kostelech, *kteřé byly i v sobotu večer plné a pak v neděli praskaly ve švech*. „Přišel jsem se pomodlit za mrtvé, jak je u nás zvykem.“ (Prokletá Katyň! hlásala včera zvláštní vydání polských novin, 12. 4. 2010) Obraz víry však nebyl spojen pouze s články informujícími o smutečních obřadech po neštěstí ve Smolensku. V jednom ze dvou článků informujících o povodních v Polsku stojí, že *televize přenášejí ... záznam, na kterém starší žena klečí sotva pár metrů od místa, kde řeka změnila koryto a strhla kus silnice. Žena se, navzdory apokalypse, na kolenou křížuje a hledí do kalného proudu vody, který s sebou vláčí kmeny stromů i uhynulá zvířata*. (Polsko sužují nejhorší povodně za 130 let, 25. 5. 2010) V jiném analyzovaném článku je vykreslen obraz sporu o kříž před prezidentským palácem, který rovněž vypovídá o předkládaném obrazu víry v Polsku. Stejně jako o novém prezidentu, který, *ač katolík, ... řekl, že dřevěný kříž z prostranství před prezidentským palácem zmizí. .... A nyní už se o symbol mučednické smrti Krista vztyčený k počtě tragicky zesnulého Lecha Kaczynského hádá celé Polsko*. (Polsko: novému prezidentu vadí kříž pod okny, 13. 7. 2010)

Autor zároveň vyjadřuje svůj názor a shledává spor o kříž jako *poněkud trapný*. Na pozadí hádek však čtenáři připomíná spor mezi PiS a OP, které rozdělují Polsko *na dvě nesmiřitelné půlky, které se budou hádat vždy a o vše. I kdyby mělo jít o dřevěný kříž*. (Polsko: novému prezidentu vadí kříž pod okny, 13. 7. 2010) I někdejší protivník Bronislawa Komorowského Jarosław Kaczyński je popisován jako katolík, jeho bratr byl označován dokonce slovy bigotní či ultrakatolík (viz výše). Také přirovnání, kterých je užíváno v článcích, jsou mnohdy svázány s katolickou vírou. Jako je tomu například ve výše citovaném článku „První dámou Kaczyńského je polská země?“ (21. 6. 2010), kde je volební přešlap Jaroslawa Kaczyńského omlouván slovy, *že i muži bez žen mohou odvést kus dobré práce*. Jako příklad mužů bez žen jsou vybráni kněží.

6.8 Ostatní obrazy

Kromě výše zmíněných jsou v médiích prezentovány i jiné osoby a události, kterým se sice novináři věnují, ale již ne s takovou intenzitou jako osobám a událostem předchozím. Jednou z nich je například článek informující o změně výše penze generála Jaruzelského, bývalého polského premiéra a později i prezidenta. Čtenář se tak dovídá, *že po lednovém snížení renty o 25 tisíc korun bude generál Wojciech Jaruzelski ... opět dostávat 55tisícový důchod (v přepočtu na české koruny)*. (Jaruzelski si polepší, agenti ne, 25. 2. 2010) Článek je pro českého novináře o to zajímavější, neboť nabízí možnost srovnání s Českou republikou. *Právě fakt, že oběti komunistických slídek dodnes pobíraly na rozdíl od aparátčků jen almužnu (tak jak je to dosud i v Česku), vedl poslance k tomu, že zákon o seškrtnání tučných rent vloni schválili*. (Jaruzelski si polepší, agenti ne, 25. 2. 2010) V závěru článku autor hodnotí coby *nejnepochopitelnější zprávu fakt, že členové Rady národní spásy v čele s generálem Jaruzelským budou nadále žít na vysoké noze, ačkoliv dodává, že v případě komunistických špiček ... nejde ani tak o peníze. Z 22 členů rady už žije jen 9 a většinu už táhne na devadesátku*. (Jaruzelski si polepší, agenti ne, 25. 2. 2010) V závěru ovšem autor podotýká, že penze, o níž se jedná, je generálská, neboť prezidentské se Wojciech Jaruzelski zřekl. Zmiňuje totiž, *že generál Jaruzelski si zakládá si na tom, že odmítl prezidentskou penzi*. (Jaruzelski si polepší, agenti ne, 25. 2. 2010)

Dále se čtenář mohl dočíst o třicetiletém výročí založení hnutí Solidarita. Články, které se na stránkách MF DNES objevují, spadají převážně do sekce Názory a jsou tedy spojené

spíše se vzpomínkami pamětníku, případně přímých účastníků, a s tím, co Solidarita jako organizace znamenala pro Čechy. Důkazem je článek, ve kterém je čtenář seznámen s názory několika příslušníků české inteligence a jejich pohledem na tehdejší dění v Polsku. Co pro ně vznik tohoto hnutí znamenal, se čtenář dočítá v anketě, která článek tvoří. Jedním z dotázaných je geolog a spisovatel Václav Cílek, podle kterého znamenala Solidarita *pro Čechy... naději a také obdiv k Polákům, kteří se na rozdíl od Čechů dovedli režimu postavit otevřeně a srdnatě*. (Skutečná solidarita, 28. 8. 2010) Ředitel nakladatelství Academia Jiří Padevět soudí, že *Solidarita ... byla v osmdesátých letech důkazem, že proti komunismu, alespoň v Polsku, nebojují jenom slovy komunistické propagandy „vydědenci a zaprodanci“, ale v podstatě celá společnost. Solidarita opět dokázala, že postavit se zlu má smysl*. (Skutečná solidarita, 28. 8. 2010) Zajímavý postřeh zaznamenal katolický kněz Tomáš Halík, neboť si všímá, že *tato revoluce v gdaňských loděnicích, která tak významně přispěla k pádu marxistických režimů, byla skutečně dělnickou, proletářskou revolucí*. (Skutečná solidarita, 28. 8. 2010) V dalším článku, který se týká tohoto tématu, se čtenář setká s osobními zážitky autora, spojenými díky činnosti v disentu s hnutím Solidarita. Autor zde nejprve přibližuje čtenářům nastalou situaci. *Před třiceti lety, 31. srpna 1980, podepsala polská vláda historickou dohodu se stávkujícími dělníky vedenými Lechem Walesou. Nezávislý odborový svaz Solidarita se stal skutečností*. (Solidarita byla začátkem konce, 31. 8. 2010) Zdůrazňuje, že *došlo ... k něčemu v tehdejší komunistickém světě neslýchanému* (Solidarita byla začátkem konce, 31. 8. 2010), přičemž tyto snahy dává do kontextu s volbou Karola Wojtyly papežem (v roce 1978) a s tím spojeným posílením národního sebevědomí, čímž poskytuje čtenáři širší zorné pole, kterým lze na dění v Polsku kolem roku 1980 nahlížet. *Polsko, povzbuzené ve svých emancipačních snahách zvolením kardinála Karola Wojtyly hlavou katolické církve v roce 1978, se začalo rychle probouzet z vnucené letargie k národnímu sebevědomí*. (Solidarita byla začátkem konce, 31. 8. 2010) Čtenář se následně dovídá i o reakci komunistického vedení, neboť se dočítá, že *13. prosince 1981 vyhlásil generál Wojciech Jaruzelski stanné právo. Na deset tisíc odborových předáků se ocitlo v internaci a hnutí samo bylo zakázáno*. (Solidarita byla začátkem konce, 31. 8. 2010) Následuje odstavec, ve kterém jsou čtenáři znovu přiblíženy osobní zážitky autora a popis spolupráce polských a českých členů disentu. *Začátkem osmdesátých let vznikla Polsko-československá solidarita. Její zástupci se pravidelně tajně setkávali na státní hranici, organizovali pašování literatury, korespondence a tiskařských strojů*. (Solidarita byla začátkem konce, 31. 8. 2010)

V souvislosti s polskými prezidentskými volbami se do centra zájmu dostává i osoba Radosława Sikorského. Poté, co se premiér Donald Tusk kandidatury zřekl, se jméno ministra zahraničních věcí začalo objevovat mezi možnými uchazeči na post prezidenta, neboť novináři zaznamenávají, že v souvislosti s volbou se *píše ... i o ambiciózním ministrovi zahraničí Radosławu Sikorském* (Tusk: Prezidentem? Ne, díky, 29. 1. 2010) Tyto domněnky se nakonec potvrzují a Radosław Sikorski se skutečně stává jedním ze dvou kandidátů OP na post prezidenta republiky. Jak je patrné z předchozí věty, Sikorski je popisován zejména jako velmi *ambiciózní* politik, krom toho rovněž s bohatými zkušenostmi. *Sikorski získal jako válečný korespondent britského tisku World press photo za snímek z Afghánistánu, pracoval jako poradce Ruperta Murdocha, i jako ministr obrany v kabinetu Jaroslawa Kaczyńského.* (Sikorski: Chci vést Polsko, 2. 3. 2010) Jeho ambice jsou doloženy i jeho výroky. *„Prezident může být malé postavy, nemůže však být malý,“ kritizoval Sikorski Kaczyńského, jako by už měl kandidaturu v kapse. „Politik, který neumí jazyky, může být v Evropě jedině politikem čtvrté kategorie,“ řekl. V listu Gazeta Wyborcza už pak slíbil, že pod jeho vedením bude „Polsko boxovat ve vyšší váhové kategorii“.* (Sikorski: Chci vést Polsko, 2. 3. 2010) Z logiky věci vyplývá, že Sikorski je srovnáván se svým stranickým kolegou, druhým (prvním) vážným kandidátem na prezidenta, Bronisławem Komorowskim. Jak je zmíněno výše, Komorowski *pěstuje walesovský knírek, kdežto Sikorski svou progresivitu a světovost podtrhuje padnouchými obleky.* (Hledá se „poslušný“ prezident, 26. 3. 2010) Důkazem ambicí a jakýmsi „předurčením“ k úspěchu má být i jeho manželka a úspěšná novinářka (čtenáři je připomínáno, že je nositelkou Pulitzerovy ceny) Anne Applebaumová. *„Jednou jsem ty dva potkal, jak kráčeli ulicemi New Yorku. Koukl jsem na ně a bylo mi jasné, že tihle dva dobudou svět,“ řekl listu Rzeczpospolita David Frum, autor proslovů George W. Bushe. O kom mluvil? O Radosławovi Sikorském a Anně Applebaumové.* (Sikorski: Chci vést Polsko, 2. 3. 2010) Janusz Palikot, poslanec strany PO, vidí Applebaumovou doslova jako problém. *„Problémem Sikorského je jeho žena a její silná mezinárodní pozice,“ řekl v televizi poslanec PO Janusz Palikot. Kritizoval její komentář o Obamovi v listu The Washington Post. Sikorski by měl „deklarovat, že oba manželé budou mluvit jedním hlasem“.* (Sikorski: Chci vést Polsko, 2. 3. 2010) Citovaný článek je dokonce uveden sdělením: *Ministr Sikorski bojuje o prezidentské křeslo. Bude muset jeho žena, slavná novinářka, mlčet?* (Sikorski: Chci vést Polsko, 2. 3. 2010) Ačkoliv má Sikorski podle průzkumů na vítězství největší šanci (s ohledem na průzkumy veřejného mínění), mezi svými spolustraníky už tak neotřesitelnou pozici nemá.

Sikorski je sice favoritem voličů, ale už ne lidí z vlastní strany, Občanské platformy. Jeho kolegové jej totiž znají jako svým způsobem „neřízenou střelu“. Člověka, který má vždycky názor a který jej umí hlasitě prosazovat. Který nešetří šíravými poznámkami. (Hledá se „poslušný“ prezident, 26. 3. 2010) To je potvrzeno i informací, že Sikorski byl dříve ministrem ve vládě Jaroslawa Kaczynského. *Bratři Kaczynští ho nemůžou vystát (utekl jim po neshodách z vlády) a jeho styl „jednat na vlastní pěst“ štve i jeho spolustraníky.* (Sikorski: Chci vést Polsko, 2. 3. 2010) Potvrzeno je to i v dalším článku. *Tusk hledá především „poslušného“ prezidenta. Se svéráznou osobností, která umí (a ráda to dělá) využívat své právo veta jako Lech Kaczynski, si už premiér Tusk užil dost. A Sikorski je sice favoritem voličů, ale už ne lidí z vlastní strany, Občanské platformy.* (Hledá se „poslušný“ prezident, 26. 3. 2010) Proto lze chápat spekulace, že PO svého největšího favorita dobrovolně *sestřelí. Taktika dobrovolně sestřelit svého největšího favorita se z tohoto pohledu už jako holý nesmysl nejeví.* (Hledá se „poslušný“ prezident, 26. 3. 2010) Tato domněnka se nakonec ukázala jako pravdivá. Na otázku, proč se tak stalo, hledají novináři odpověď ve *světovosti* Radoslawa Sikorského. *Proč? Zřejmě proto, že je ambiciózní Sikorski příliš „světový“. Žil v Británii i v USA a za ženu má Američanku.* (Tuskovi lidé zřejmě potopili Sikorského, 27. 3. 2010) Čtenář se však setká i s mnohem méně vybíravým popisem, neboť se mohl dočíst, že *Sikorski je pro mnohé „jednotkou kariérismu a arogance“.* (Sikorski polským prezidentem nebude. Je až moc světový, 29. 3. 2010) Stejně jako v jedné s příkladových analýz Jaroslav Kaczynski je i Radoslaw Sikorski přirovnáván k osobnostem české politické scény. Taková přirovnání sice nejsou jevem častým, nicméně objevují-li se, jsou v obecné rovině snahou o přiblížení zahraničních politiků českému čtenáři. *Sikorski zřejmě doplatil na to, na co před lety v Česku Jan Švejnar. Byl příliš světový. Ale zatímco Švejnar byl kromě stigmatu exulanta navíc ještě nevýrazný, Sikorski byl výrazný až moc.* (Sikorski polským prezidentem nebude. Je až moc světový, 29. 3. 2010)

Vzhledem k tomu, že je mu věnován jeden z deseti příkladových článků, je třeba zmínit i jméno poslance PO Janusze Palikota. Je prezentován jako ten typ politika, který chce svoji kariéru stavět na odlišnosti od ostatních. Zůstaneme-li věrni stylu srovnávání s jeho českými protějšky, lze jistou podobnost najít ve vystupování někdejšího českého poslance a předsedy republikánské strany Miroslava Sládka. Ovšem takovéto srovnání může být leckdy zavádějící. Lepším příkladem je článek z 1. 11. 2010, pojednávající o problematice povolení umělého oplodnění. *O co jde? Polský parlament už dva týdny řeší zásadní debatu: zda v silně*

katolické zemi zcela zakázat umělé oplodnění „ve zkumavce“, nebo ho s řadou omezení povolit. Zatím zákon tuto věc vůbec neřeší. (Bojuje za děti ze zkumavky. A chce krást voliče, 1. 11. 2010) Palikot, dříve poslanec vládní OP, právě tady ucítil ... velkou šanci. Nekonvenční politik ohlásil odchod z OP a založil vlastní stranu Moderní Polsko. Její nekonvenčnost spočívá právě v tom, že má v programu jak povolení umělého oplodnění nebo odstavku církve od státu, tak i body zavánějící populismem jako zrušení Senátu nebo poslanecké imunity. (Bojuje za děti ze zkumavky. A chce krást voliče, 1. 11. 2010) „Kradení voličů“, které je zmíněné v nadpisu, je později vysvětleno. „Mohou k němu přejít středolevicoví voliči obou velkých stran,“ prorokoval možné oslabení silných bývalý polský prezident Alexander Kwasniewski. (Bojuje za děti ze zkumavky. A chce krást voliče, 1. 11. 2010) Návrh zákona, který by zakazoval umělé oplodnění, pochází od poslanců ze strany PiS. OP byla podle médií původně přístupna kompromisu, ale církve jim pohrozila, že pokud někdo z poslanců návrh podpoří, bude z jejich řad vyloučen. Církev navíc přišla s prohlášením, že poslancům podporujícím povolení hrozí vyloučení z jejich řad a z tématu se stala velmi citlivá záležitost i pro jindy liberální OP. Je tedy patrné, že pokud povolení umělého oplodnění vyvolalo takovou vlnu nevole právě v řadách církve, není její odstavka od státu o nic menším populismem, než zrušení Senátu nebo poslanecké imunity. Sama osobnost Janusze Palikota je poněkud nadhodnocena, neboť v úvodu článku autor připouští, že možná se o tomto polském politikovi brzy bude mluvit jako o muži, který podrazil premiérskou židli Donaldu Tuskov. (Bojuje za děti ze zkumavky. A chce krást voliče, 1. 11. 2010) Zajímavostí je, že na jedné straně o Polsku hovoří jako o silně katolické zemi a na druhé straně se přitom autoři nebojí „vkládat naděje“ do natolik kontroverzní postavy polské politické scény, jakou je právě Janusz Palikot.

7. Závěr

Podstata mé práce spočívala v prostudování všech článků MF DNES za rok 2010, které se svým obsahem týkaly Polska nebo Poláků. Na jejich základě jsem pak měl určit, jaká témata shledali čeští novináři (v tomto případě pouze ti přispívající do MF DNES) důležitá a pro své čtenáře zajímavá. Zároveň bylo cílem určit, do jaké míry jsou tyto články ovlivněny stereotypy obsaženými v úvahách či posuzování jevů probíhajících v zemi našeho severního souseda. Způsobů, jak uchopit téma práce, bylo několik. Mohl jsem čerpat buď z regionálních mutací deníku, ale práce by pak byla zaměřena pouze na ta témata, která jsou úzce svázána s daným regionem a pozbývala by tak objektivitu, která je při tvorbě mediálního obrazu nezbytná. Nejlepším řešením tudíž bylo zaměřit se na celostátní vydání a soustředit se na ta témata, která se v něm za daný rok objevila.

Vlastní závěr práce lze uvést takto: v článcích týkajících se Polska mohl čtenář narazit na několik často se opakujících stereotypů. Stereotyp, jak už bylo řečeno v teoretické části práce, je organickou součástí jazykového obrazu světa, protože tyto dva jevy od sebe nelze zcela oddělit. V podstatě se jedná o jeho citové zabarvení, které se však opírá o nesprávné nebo neúplné informace. V souvislosti s Polskem je největším takovým stereotypem religiozita obyvatel. Ať už v příkladových analýzách, nebo následně v mediálním obraze víry v praktické části práce je uvedeno několik příkladů, které výše uvedené tvrzení dokládají. Katolická víra polských obyvatel je v článcích zmiňována velmi často, stejně tak jako procentuální zastoupení věřících obyvatel Polska. Autoři článků vycházejí z toho, že se ke katolické víře hlásí 95% Poláků a tudíž zemi našeho severního souseda považují za jednu z nejreligióznějších zemí na světě. Prizmatem katolické víry pak hodnotí jednotlivé události (viz. Pochod gayů ulicemi Varšavy šokoval katolické Polsko, „Nechte Kaczynského kříž!“ bouřili se Poláci před sídlem prezidenta. Vyhráli). Vzhledem k tomu, že jazykový obraz světa povstává ze subjektivního pohledu na svět (je subjektivní interpretací skutečnosti), nacházíme právě zde důkaz síly médií, neboť čtenář neznalý situace může lehce takovýto pohled přejmout a ztotožnit se s ním. Dalším jevem, který mohl čtenáře zaujmout, bylo časté připomínání napjatých vztahů s Ruskem, vystupňované dubnovou katastrofou nedaleko smolenského letiště. Při událostech, jejichž dopad mohl sahat až za hranice Polska se na prvním místě vždy objevovala otázka, jak se bude na vývoj situace dívat právě Rusko (viz. polské prezidentské volby, případně vyšetřování okolností pádu prezidentského speciálu). Při popisu osobnosti zesnulého prezidenta Lecha Kaczynského autoři článků rovněž neopomněli

čtenáři připomenout jeho chladné vztahy k Rusku. Také je třeba zmínit snahu českých novinářů porovnat polské politické dění s děním v Česku (viz. srovnání: Jaroslaw Kaczynski – Jiří Paroubek, Radoslaw Sikorski – Jan Švejnar apod.) a v několika případech i jistou dávku nadřazenosti (jako tomu bylo například v, pro Čechy doslova nepochopitelných, bojích o ponechání/přemístění dřevěného kříže, který se nacházel před prezidentským palácem).

8. Seznam pramenů a použité literatury

I. Literatura:

- 1) *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*. Pod red. S. Urbańczyka. Wrocław 1978. ISBN 83-04-00447-X.
- 2) *Język a kultura. T.13, Językowy obraz świata i kultura*. Pod red. A. Dąbrowskiej i J. Bartmińskiego. Wrocław 2000. ISBN 83-229-2069-5.
- 3) *Językowy obraz świata*. Pod red. J. Bartmińskiego. Lublin 1999. ISBN 83-227-1355-X.
- 4) JIRÁK, Jan - KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha 2003. ISBN 80-7178-697-7.
- 5) MAŃCZYK, Augustyn. *Wspólnota językowa i jej obraz świata: krytyczne uwagi do teorii Leo Weisgerbera*. Zielona Góra 1982.
- 6) McLUHAN, Herbert Marshall. *Jak rozumět médiím*. Praha 2011. ISBN 978-80-204-2409-9.
- 7) *Słownik języka polskiego*. Pod red. M. Szymczaka. Warszawa 1978. ISBN 83-01-00281-6.
- 8) *Teoria tekstu: zbiór studiów*. Pod red. T. Dobrzyńskiej. Wrocław 1986. ISBN 83-04-02164-1.
- 9) *Współczesny język polski*. Pod red. J. Bartmińskiego. Lublin 2001. ISBN 83-227-1699-0.
- 10) *Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej*. Pod red. M. Basaja i D. Rytel-Kuc. Wrocław 1982. ISSN 0209-1771.

II. Internet

- 1) *Archiv* [online] Dostupný z WWW: < <http://epaper.mfdnes.cz/archiv>>
- 2) HABRAJSKA, Grażyna. *Prototyp-stereotyp-metafora*. [cit. 2010-04-11]. Dostupný z WWW: <http://www.lingwistyka.uni.wroc.pl/jk/JK-12/JK12-habrajska.pdf>
- 3) *Jak fungují média?* [cit. 2011-04-15] Dostupný z WWW: < <http://press-servis.ecn.cz/manual/jak-funguji-media/>>
- 4) *Mladá Fronta DNES* [cit. 2011-04-16] Dostupný z WWW: <http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm>

5) *O MF DNES – Kdo jsme?* [cit. 2011-04-14] Dostupný z WWW:
<<http://epaper.mfdnes.cz/o-mf-dnes/kdo-jsme>>

